

4.

- A FÉLISTEN -

SZINMŰ
HÁROM FELVONÁSBAN

IRTA
GOZSDU ELEK

Ref. [Signature]

BUDAPEST, 1908

DEUTSCH ZSIGMOND ÉS TÁRSA (KEMÉNY MIKSA)
KÖNYVKERESKEDÉSE V., DOROTTYA-UTCA 9

SZINHÁZAK SZÁMÁRA KÉZIRAT

AMOR CONDVSSE NOI AD VNA MORTE

DANTE.

S Z E M É L Y E K :

Leonardo Loredano doge	Egy ministráns gyerek
Giorgione	Cecilia
Tiziano Vecelli	Maria
Sebastiano del Piombo	Benedetto Emilia
Lorenzo Lotto	Andrea
Pietro Luzzo	Antonio
Aretino	Lorenzo
Herr Wolfram	Első
Herr Mőrike	Második
Van Royer	Harmadik
Egy pap	Negyedik

} velencei polgárok

} inas

Gondolákon nép. Történik Velencében 1509—1510-ben.

Az első és második felvonás között tíz hónap telt el.

J e g y z e t : Leonardo Loredano 73 éves ; Giorgione 33 éves ;
Tiziano Vecelli 33 éves ; Sebastiano del Piombo
25 éves ; Lorenzo Lotto 23 éves ; Pietro Luzzo
25 éves ; Aretino 18 éves ; Cecilia 26 éves ; Maria
15 éves ; Benedetto Emilia 6 éves.

ELSŐ FELVONÁS

A tenger felől, a Canale Grande bal partján, jóval a Rialto alatt, áll Giorgione háza; ebben, a földszinten van Giorgione festő-műhelye. A műhely magas, széles három ablaka a Canale Grande-ra nyílik, és az ablakon át látni lehet a Canale Grande vizét, és a másik parton két-három palotát. Az ég felhőtlen — kék.

A műhely jobb és bal oldalán, közel a háttéri falakhoz egy-egy ajtó nyílik. A falakon architektúrába festett freskoképek láthatók. Az egyik kép, tengerparton, sziklák mellett Sapphot ábrázolja amint Phaont várja; a másik képen egy komoly Sibylla, a harmadik képen ugyancsak egy másik Sibylla és a negyedik képen, kék aetherben lebegő görög istenek láthatók.

A műhely domináló színei: kék, arany és vörös.

A műhely pompás keleti szőnyegekkel, régi fegyverekkel gazdagon van földíszítve. A műhely jobb oldalán áll a castelfrancoi Madonna-képen látható trónhoz hasonló trón, melyhez három lépcső vezet. A trón mellett, bal oldalon egy lovag vaspáncél-fegyverzete áll kezében egy lándzsa. A lándzsa felső végén négy méter széles szőnyegbe osztva egy vörös, kék, aransárga és zöld zászló. A műhely bal oldalán széles kerevet, betakarva egy gazdag török szőnyeggel és rajta két nagy selyem párna

az egyik sárga, a másik kék. A műhely középtáján, szőnyeggel letakart asztal, rajta néhány bőrkötésű könyv, egy mandolin, magas üvegpoarakban ecsetek, kis tintatartó, író lúdtollak. Az asztal mellett áll egy karosszék vörös bársony párnával, és még négy kisebb karosszék, sárga, kék és vörösbarna párnákkal és ezen felül még három egyszerűbb szék. A műhely jobb és bal oldalán egy-egy alacsonyabb és faragásokkal díszített szekrény látható, az egyik tetején egy kitömött páva, a másik tetején egy kitömött sas, velencei üvegek, gyermekjátékok. A kerevet és az asztal között, de kissé hátrább, festőállványon látható Giorgionenak a drezdai képtárban őrzött Venus életnagyságú képe — befejezetlen háttérrel. A trón és a kerevet közelében egy-egy nagy tizenegyágú bronz candeláber, színes, kissé leégett gyertyákkal.

A műhelyben van még, közel a trónhoz egy clavicymbal, a trónhoz támasztva egy hárfa; az asztalon fuvola; a szekrények tetején egy-két mandolin, hegedű. A háttérben festő-állványokon Sebastiano del Piombo, Lorenzo Lotto és Pietro Luzzo megkezdett képei. A háttérben az ablakok alatt egy-egy díszes láda, rajtuk festékibrikék, paletták, ecsetek. A falakon, a szekrények oldalain színes uhadarabok, olasz fővegek és turbánok lógnak.

Időközönként egy-két gondola vonul el a Canale Grande-n. A cselekmény délelőtt indul meg.

Sebastiano del Piombo és Lorenzo Lotto festeni készülnek és paletákkal, ecsetekkel vannak elfoglalva, a festő-állványokat állítják jó világításba, majd festékibriket szednek ki a szekrényekből. Pietro Luzzo díszes öltözetben a kereveten ül, két könyökét a térdeire támasztja és fejét a tenyerei közé fekteti. Aretino, akinek a bal oldalán egy keskeny derékszijon tintásüveg és egy írólúdtoll csüng le, előtte, a földön ül. Pietro Luzzo és Aretino halkán beszélgetni látszanak. Aretino csak később figyel Sebastiano del Piombo és Lorenzo Lottora.

LOTTO: Hát már egészen bizonyos, hogy Giorgio fogja festeni a németek árúházát?

PIOMBO: Úgy látszik bizonyos; tegnap délután meg is mértem a falakat.

LOTTO: Rettenetes épület! Az ember elszomorodik ha látja! Akárhonnan nézed — olyan mint egy óriási skatulya! Mindíg mondtam, hogy ez a Giocondo száraz és elketlen mint egy függőleges vonal.

PIOMBO: Célszerűnek és olcsónak akarták! Kénytelen volt szegény!

LOTTO: Célszerű! Olcsó! Hát akkor minek építették a Rialtó mellé! Eh! Hagyj békét!

Csodálom, hogy Giorgio neki mer menni ezeknek a nagy falaknak!

PIOMBO: Értsd meg, neki mindent szabad! Jusson eszedbe — mindenki nevette, mikor legelőször a Canale Grande-n egy ház külső falára képeket festett! Neki az a meggyőződése, hogy a házak képek nélkül — némák!

LOTTO: Igen ám — de ez a ház nem ház, hanem raktár. A fősvénység ordít ki az ablakokból! Adnak és vesznek benne; számmokkal babrálnak a csupasz falak között. Portékát hoznak bele és portékát visznek ki belőle! Alkudoznak, veszekednek — —

PIOMBO: Ugyan kérlek — mindenütt, még a templomokban is veszekednek!

LOTTO: Aztán meg erre a házra csak világi képeket lehet festeni! Ki festett eddig, ekkora falakra világi képeket!

PIOMBO: És a görög istenek?

LOTTO: Az más! Azok mind jó ismerősei voltak az embereknek! Jóformán egy fedél alatt éltek a halandókkal. Azoknak volt

vérük és voltak szép bűneik, és mégis igazi, jó és kedves istenek voltak!

PIOMBO: És Giorgio ilyen isteneket fog a falakra festeni.

LOTTO: Erre a négyszögletes ládára semmit se szabad festeni! Mészelő való erre — nem ecset!

PIOMBO: Majd meglátod, ha Giorgio ráteszi a kezét — csoda lesz belőle!

ARETINO: És ha nem lesz csoda?

PIOMBO: Csoda lesz, mert nem lehet más!

LOTTO: Nem tehetek róla — én félek!

PIOMBO: Én nem félek! Végre is négy fal — és rajtuk Giorgio keze! Én nem félek!

LUZZO: Nekem mindegy!

PIOMBO: Ha neked mindegy — miért nem mégy vissza a condottiere-d zászlaja alá? Mit keresel itt, te zsoldos! Te napszámba fogadott hős!

ARETINO: Mit keres? Hát szerelmes! Csatangolásai közben, véletlenül sok aranyat talált és most festeni tanul és szerelmes! —

LUZZO: Ez az én dolgom! Mi közöd hozzá!

LOTTO: Igen — igen! Cecilia! — Igen!

PIOMBO: Te katona! Vigyázz — —

ARETINO: De most ne félj! Giorgio festeni fog és ha fest, süket és vak!

LOTTO: De ha látni talál — —

ARETINO: Kitépi a szivedet! Castelfrancoban hallottam, hogy Giorgio apja igen féltékeny volt a szeretőjére — már mint Giorgio édes anyjára, és képzeljétek pusztá gyanura — egy parasztlegénynek kitépte a torkát! Caterina Cornaro mentette meg a magas vérű urat!

LOTTO: Ezt jól tette! Te persze ott voltál, mikor ez történt!

ARETINO: Nem — nem voltam ott, de mégis tudom. Az asoloi pogány idyllek tudniillik igen szépek voltak! Az elcsapott királyné erdei nymphának szokott öltözködni és Barbarelli úr mint Pán, rózsa koszorúval a fején minduntalan elragadta őtet! Caterina ilyenkor édesen mosolygott és így fuvolázott neki: Caro ti! Caro ti!

PIOMBO: No lám — ez a kölyök — és mennyi pletykát tud már is!

ARETINO: Engem izgatnak az emberek titkos cselekedetei. A helyes, gömbölyű pletykánál nincsen szebb a világon! A bokros pletyka is gyönyörű — minden ágán lehet hegyesen tovább okoskodni! Aztán meg néha azért fizetik az embert, hogy hallgasson, néha meg azért, hogy beszéljen. Ti persze ingyen hallgattok! Pietro — Pietro! A te skarlát vörös nadrágod — meg a te kék bársony kabátod nagyon tetszik nekem! Én tudok hallgatni is! De kitépetem a torkodat — ha — akarom!

Sebastiano del Piombo és Lorenzo Lotto ezalatt a festő állványaik elé állanak, és elkezdenek festeni.

LUZZO: Te hallgass! Ámbár mindegy! Úgy sem bírom tovább! Megölöm mind a kettőt! Nézni, mindennap nézni ezt a hízelgést — nem bírom tovább! Megölöm ezt a boszorkányt!

ARETINO: Tegnap azt mondtad, hogy tündér, tegnapelőtt meg macska volt, és ha véletlenül rád mosolyog, angyalnak nézed! A valóság pedig az —

LUZZO: Tudom is én, hogy mit beszélek!

ARETINO: A valóság pedig az, hogy nem volt mindig ilyen kegyetlen mint amilyennek most látszik! Azt talán nem is tudjátok — az anyja Loredáno dogenak volt a szeretője és ő szerelemben fogantatott — piros szerelemben! Igaz az is, hogy Torcelloban született, s hogy nincsen megkeresztelve, s hogy Giorgio ezelőtt öt esztendővel valahol a carneválnon szedte föl!

LOTTO: Jól tette! Gyönyörű képek esnek utána!

ARETINO: Szép volt ez a — — leány, de rongyos — előkelően rongyos! Most kiöltözködött, a lángoló művész-szerelem muzsikája egy kicsit elkábította, pedig ostor kell neki és nem muzsika! Te csak várj — majd megúnja ezt a lángolást! Hiszen te katona vagy és van szíved, te szíjjat fogsz hasítani a fehér hátából! Ha — nem, akkor majd böghetsz utána! Ennek korbács kell!

LOTTO: Ejnye, de jól tudod! Kitől tanultad ezt a bölcsességet?

ARETINO: A dajkámtól!

LOTTO: Te félelmes kölyök te!

ARETINO: Félelmes? Ne csúfolódj Lorenzo!
Majd meglátjátok — a pápák és a királyok és minden rendű asszonyok rettegni fognak tőlem!

LOTTO: Há! Ez aztán pompás gondolat!
Te kölyök-kígyó!

ARETINO: Nem kígyó — csak egyszerűen Pietro Aretino d'Arezzo! Te — te festő, látod a pápáknak és a királyoknak is vannak szégyelni való titkaik és ezeket arannyal kell bevonni — ezt is a dajkámtól tanultam!

LOTTO: És él még ez a dajka?

ARETINO: Hogyne! Ez a dajka sohasem fog meghalni.

Tizian belép.

TIZIAN: (Megöleli Sebastiano del Piombót és Lorenzo Lottót.) Jó munkát testvéreim! Hogy vagytok! Dolgoztatok-e sokat?

PIOMBO: Mi — keveset! Csak úgy babrálunk egy-egy kicsit! De most már itt maradsz!

TIZIAN: Itt. Hol van Giorgio?

LOTTO: Már korán elment — a doge hivatta!

TIZIAN: Talán a Fondaco miatt? Hallottam valamit, — nem is tudom ki beszélte. A Fondaco!

LOTTO: Csúnya ház!

TIZIAN: (A nyugvó Vénus-kép előtt megáll.) Tudom! Hát ezt a csodát mikor festette?

PIOMBO: Ezelőtt tíz-tizenkét nappal!

Tizian elmerülve nézi a képet.

TIZIAN: Oh! Így kell látni, így kell festeni! Pihegni érzem Cecilia mellét, — tiszta szemérem ez a nemes meztelenség!

ARETINO: Te bolond művész! A húst nézd ember! A húst!

TIZIAN: A halhatatlanság számára így kell megfogni az életet! Nézd Luzzo! Nézd ezt a csodát!

LUZZO: Látom! Így kínoz engem a te bálványod!

TIZIAN: Kínoz! Téged!

LUZZO: Igen! Engem! Mit mutogatja! Ha már az övé, tartsa meg magának! Minek dicsekszik vele!

TIZIAN: Hát festő vagy te! Nem látod ennek a testnek halvány vérrel gyöngéden átfutott ezüstös arany színét? Az égő cyprus kékes füstjéhez hasonló árnyékot, mintha lehellet volna rajta — nem látod, és nem érzed a formák tökéletes szépségét? Nem látod ezt a csodát? Hát festő vagy te!

ARETINO: (Tizianhoz.) Ez a szájhős az elevent akarja, pedig fél tőle!

TIZIAN: Az elevent! Te vakmerő! Elégedj meg azzal, ami a látásod által a tied is lehet. Te vakmerő! És te mered Ceciliát megkívánni?

LUZZO: Merem! Férfi vagyok mint ő —

TIZIAN: Férfi? Te csak férfi vagy, Giorgio pedig félisten! Nézd barbár — ez több az eleven Ceciliánál! Az élőbből ezt az alvó asszonyt Giorgio szerelmes lelke tüzes indulatjával újra alkotta, amilyen szépnek az isten az embert teremteni talán nem is akarta —

ARETINO: Eh! Nem tudta! Ez az! Nem tudja — de te, itt Giorgio mellett addig lelkesedel, amíg megtanulod!

PIOMBO: Az erők nem tanulnak meg semmit; a saját erejükből fejlődnek, mint a tölgyek ott Pieve di Cadore mellett — úgy-e Tizian?

TIZIAN: A saját erejükből fejlődnek, mint a tölgyek —

PIOMBO: Pieve di Cadore mellett, ahol a kövek vörös színeket vérzenek és a fák az égre törnek!

TIZIAN: A tiszta égre!

PIOMBO: És ezer évig élnek!

TIZIAN: Hatalmasok és talán örökké élnek!

ARETINO: Pieve di Cadore! Hiszen te ott születtél!

TIZIAN: Ott. Gregorio Conte Vecelli fia vagyok!

ARETINO: Conte! A hegyek között — szegény vidék! Kecskenyájak —

TIZIAN: Igen! Kecskenyájak — birkanyájak! Ám halvány, szőke felhők jönnek a hideg Alpesekről és ott ölelkeznek a déli sugarakkal. Aztán újjongó, kacagó színek kergetik egymást az égen! — — A szemem szomjasan itta a káprázatos színeket és mámoros lett a lelkem!

ARETINO: Sebastiano és te is Lorenzo — ti csak itt Velencében születtetek, azért hát nyissátok ki a szemeiteket itt Giorgio mellett és vigyázzatok, hátha a Giorgio tüzéből egy szikra a palettátokra esik és ti is lángolni fogtok! Nem — nem Pieve di Cadore — Tizian úr is itt fogott tüzet!

LOTTO: Tanulni lehet, sőt kell is! Palma is tanult, és milyen szépen játszik a színekkel!

ARETINO: Hasznosan játszik! Hallottátok? Tegnap házat vett! És milyen házat! Csupa faragott kő — és négy lopott jaspis oszlop is van rajta!

PIOMBO: Már megint hazudsz!

ARETINO: Esküszöm, hogy a négy oszlop lopott!

LOTTO: Hát ugyan ki lopta volna?

ARETINO: Azt még egészen bizonyosan nem tudom, de, hogy lopták, arra esküszöm! Jaspis oszlopokat csak lopni lehet! Ettől a tolvajtól tanulj Luzzo! Ettől tanulj!

TIZIAN: Luzzo! Te tanulj meg imádkozni — és aztán festeni, de addig is legyen eszed!

ARETINO: Ne! Ne imádkozz Pietro! Káromkodj, rágalmazz, hazudj!

LOTTO: Csend! Cecilia gondoláját látom!

ARETINO: Nézzétek! Pietro elsápadt, mint valami beteg asszony!

LUZZO: Én csak egyszer leszek sápadt — amikor megölök valakit!

ARETINO: Ölni könnyű, de győzni kell! És győzni fogsz!

LUZZO: Mindíg győztem eddig —

ARETINO: Én nem hiszek azegy óránál tovább tartó szerelemben, — adj tíz aranyat és magasztalni foglak előtte! Esküszöm, hogy beléd bolondítom! De most, a szépséges sár-

kányt nem várom be! Ez csípni is szeret!
Vigyázzatok — ti ecsetóriások!

Cecilia belép és az ajtóban találkozik a távozó Aretinoval.

CECILIA: Már megint itt vagy?

ARETINO: Itt és mindenütt, ahol előkelő emberek vannak! Itt és mindenütt — szépséges Madonna!

Aretino mély meghajlással távozik.

CECILIA: Jó reggelt mesterek! Jó reggelt! Istenhozott Tizian! Már régen láttalak! Bolognában voltál ugy-e? Már készen vagytok a templommal? Hallottam, hogy nagyon szép!

TIZIAN: Nem olyan mintha Bellini festette volna, de szép és készen van. Most itt maradok Giorgio mellett! Végre!

CECILIA: Végre mondd! Igazad van. Giorgio mellett élni jó! Öt év — hiszen tudod! Az élet álma — csodaszép valóság. Giorgio mellett élni jó!

TIZIAN: Én szeretem!

CECILIA: Mikor érkeztél meg?

TIZIAN: Tegnap este, és már itt vagyok, és már láttam a legujabb csodát. Az alvó Venus meleg szépsége elbűvölt —

CECILIA: Nem Tizian! Ez nem ő; ez nem Venus. Ezt nem szülték a habok. Ez én vagyok! Én!

TIZIAN: A neve közönyös. A lényeges az, hogy az alvó nő tökéletes, és miután ez te vagy — kétségtelen, hogy Venus testet öltve — most Cecilia nevet visel.

CECILIA: (a trónra ül) Kedves vagy mint mindig Tizian, és udvarias! Giorgio örülni fog, hogy ez a kép tetszik neked. Ezt nem adjuk el, ez a mienk marad — ez a mi kettőnk képe!

TIZIAN: Még Leonardo is megcsodálná!

CECILIA: Leonardo! A gőgös! A felfuvalkodott király! Négy év kellett neki Monna Lisához! Giorgio egy éjjel festette meg!

TIZIAN: Egy éjjel?

CECILIA: Viaszgyertyák fénye mellett, szép hűvös csendes éjszakán!

TIZIAN: Csodálatos! Micsoda szemei vannak!

CECILIA: A lélekbe látnak. Bársonyos érintéssel cirógnak engem! Hűvös csendes éjszakák!

TIZIAN: Castelfrancoban is voltam és imádkoztam a Madonna előtt! Az egész vidék rajongó áhitattal fohászkodik hozzá és a nép büszkén emlegeti Giorgio nevét.

CECILIA: Az is én vagyok — a Madonna!

TIZIAN: Caterina Cornaro a boldogságos szűz nevenapján fényes kíséretével lejött Asoloról és imádkozott a Madonna előtt.

CECILIA: Imádkozott? A királyné? És ő tudta, hogy a Madonna én vagyok! Bembo mondta meg neki! És imádkozott? Szegény királyné!

TIZIAN: Imádkozott és sírt. Mise után megszólított és a Madonnáról való beszélgetés közben megkérdezett, szereted-e Giorgiot.

CECILIA: Szeretem-e? Én? Szeretem-e? Giorgiot? Istenem! Giorgio!

TIZIAN: A királyné azt izente néked, hogy a Barbarelli vérét ismeri és hogy ha elhagyod, — Giorgio meghal!

CECILIA: Szegény királyné! Igaza van. Jól ismeri ezt a vért — Giorgio meghalna! Én tudom, hogy meghalna. És mond, sokan tudják, hogy a Madonna én vagyok?

TIZIAN: Mindenki tudja és ez jól van így. Az oltárra emelt nyájas asszonyszépség elveszti durva földi vonatkozásait, és az, ami benne tiszta emberi maradt, kapcsolatot alkot a mennyország és a föld között —

CECILIA: És az emberek letérdelnek és imádkoznak!

TIZIAN: Amikor Giorgio téged Madonnának látott, te is imádkoztál!

CECILIA: Nem. Én nem imádkoztam. Én nem tudok imádkozni. Én csak egyszerűen én voltam. Megéreztem Giorgot, ez volt az egész, — és Giorgio, megérezett engem, ez volt az egész. Ez a megérezés a mi kettőnk imádsága. Van ennél szebb imádság?

TIZIAN: Álmodtatok mind a ketten.

Pietro Luzzo ettől fogva, szinte öntudatlanul meredt szemekkel nézi Ceciliát.

CECILIA: Ez nem volt álom, Tizian. Ez élet volt. A mi kettőnk élete; a Giorgio és az én életem. A castelfrancoi Madonna a tanunk rá!

TIZIAN: Áhitattal néztem! Jóságosan mosolygott reám és amint sokáig néztem, eltűnt a páncélos vitéz, eltűnt a barát — az oltár, a templom, és a szabad ég alatt imádkozó emberek sokasága felett, láttam a Madonna mennybe menetelét.

CECILIA: Kedves vagy Tizian! És mikor fested meg!

TIZIAN: Még nem tudom! Amit ott láttam — most már csak sejtelem, érzés! Nem merek még hozzányúlni! Hiszek neked Cecilia; a castelfrancoi Madonna tanuságot tesz arról, hogy ketten éltétek meg — Giorgio és te!

CECILIA: És együtt éltük meg ezt az alvó asszonyt is! Ezek nem álmok Tizian! A kettőnk szerelme, életakarata, imádsága az, amit Giorgio velem együtt alkot. Giorgio más asszonyt festeni nem tud — csak engem lát.

TIZIAN: Mert szeret téged!

CECILIA: És ha én nem volnék!

TIZIAN: Mást szeretne!

CECILIA: Nem Tizian — senkit sem szeretne és nélkülem nem is tudna festeni! Ezer asszony lelke él, örül, sír, szeret, gyűlöl bennem ezerféleképen, és ezért szeret ez a mindent látó szép ember. Ő lát engem! Emlékezel Juditra?

TIZIAN: Emlékezem. A dogenál láttam. Kacér mosoly lebeg az ajkán, szemein; bal kezével kissé föl húzza a szoknyát és látni lehet Holofernes halvány, véres fején nyugvó meztelen szép lábát. Mosolygó édes gyilkos!

CECILIA: Mosolygó gyilkos! Hiszen tudod, megéltük! Giorgio tréfált velem, hogy nem szeret és én úgy tréfáltam vele, hogy megölöm, de a lehetőség halvány sejtelmében a valóság képét vette föl, és én a lelkemben megöltem Giorgiot. Giorgio megérezte ezt és megfestette. A mosolygó gyilkos én vagyok!

TIZIAN: Így alkotja ő veled a festett csodákat!

CECILIA: Így, így alkotja. És Salome! —
Hiszen tudod! Herodias szerelmes leánya —
Salome!

TIZIAN: Kegyetlen, és mégis imádni való
szépség!

CECILIA: Örvendező, éhes szemekkel nézi a
rajongó bolond levágott fejét, aki csúfolta,
átkozta a szépséget, és dühének tajtékjával
gyalázta a női testet és a vér örömeit! Ah,
érezem Salomet! Itt van a szívemben, az
ereimben, a fejemben, itt van a Madonna
mellett és itt van minden szent asszonyok
mellett! — — Pietro! Legyen a szemed
néma! Nem akarom érteni, a mit a szemeid
mondanak.

LUZZO: (lesütött szemekkel szinte alázatosan) A sze-
meim némák lesznek.

CECILIA: Szép vagy és gazdag. Elégedj meg
ezzel. Királyok csak kevesen születnek. Nem
akarom megérteni, amit szemeid mondanak.
Hallod? Nem akarom!

LUZZO: Értem. Nem akarod. (Elfojtott hévvel.) És
mégis akarlak én! Akarlak minden vágyaim-
mal —

CECILIA: A halálodat akarod —

LUZZO: Nem félek tőle —

CECILIA: A papucsommal verlek ki innen —

LUZZO: Én nem megyek!

TIZIAN: Te örült!

Giorgio belép. Mind a két keze tele van virággal és kézen fogva vele jön a hat éves mezitlábos, rongyosan öltözött, de szép Benedetto Emilia. Vöröses barna fürtös haja a válláig ér. Az ő kezében is virágok vannak. Giorgio amint meglátja Tiziant, elereszti a kis leányt és igen élénken, a trónon ülő Ceciliára dobálja a virágokat, miközben hol Ceciliához, hol Tizianhoz beszél.

GIORGIO: Nesze — nesze — virágok! Tizian! Már vártalak, — nesze — ne rózsák! Liliomok! Violák! — Épen jókor jösz! — Ne virágok — nesze napraforgók — és megint rózsák, violák! Te is, kicsikém — te is adj neki virágot! Így! (a kezében maradt virágokat mind egyszerre dobja Ceciliára.) Most már nincs virágom! Isten hozott Tizian! Nagyon örülök! Hallottam minden jó híredet! A templomod szép! Bravo! Csakhogy itt vagy! (Meleg szeretettel megöleli Tiziant.) Bravo! Hát ünnepeltek! Örülök! Örülök!

Benedetto Emilia félénken közeledik Ceciliához és a virágokból oda ad neki néhányat, a többit a mellére szorítja és félénken körülnéz. Cecilia előre hajlik és mosolyogva nézi Emiliát.

CECILIA: |Hát ez a kis rongyos angyal kicsoda! Milyen szép! De milyen szép! És hol vannak a szárnyaid? Ne — ne félj! No — mutasd meg a szárnyaidat!

GIORGIO: Mindjárt megtudtok mindent! Gyertek ide mindnyájan, mindnyájan gyertek ide, nézzétek! Hiszen ez nem is embergyerek! Nézzétek ezt a leányt! Ez az egekből tévedt ide közénk! Eltévedt! Eltévedt a földre!

Valamennyien körülállják a kis leányt. Cecilia letérdel előtte és ölelgeti.

CECILIA: És hogy hívnak téged, édes? Ne, ne félj kicsikém! Ne félj édes! Milyen szép nagy szemeid vannak! Hogy hívnak édes?

GIORGIO: Várjatok! Azonnal megtudtok mindent! Íme — bemutatom nektek! Álnevet visel! Emberi neve van! Benedetto Emiliának hívják, holott a boldogságos szűznek méltóztatott e név alatt Velencében újra születni! Nézzétek! Ez a judeai Mirjam!

PIOMBO: Csakugyan ilyen lehetett!

TIZIAN: Csakugyan — valóságos gyerek Madonna!

GIORGO: Nézzétek a szomorú szemeit! De ezen változtatni kell! A judeai Madonna szemei mikor az anyjának virágot vitt — mosolyogtak! Látjátok ezt a bársonyos barack színt az arcán, nyakán? A Madonna is a napon járt, az is meztláb volt! Piombo! Nézd Piombo! Nézd ezt a fénylő vörös barna haját! Hát van ilyen festék a világon!

PIOMBO: Van — az amit csak te tudsz ki-keverni!

GIORGIO: Majd keverd ki te!

CECILIA: És hol találtad ezt a gyereket?

GIORGIO: A San Marco előtt — mikor a dogetől lejöttem, ott volt az anyjával. Nagy nehezen ide adta három hónapra!

CECILIA: Ilyen formán megvetted?

GIORGIO: Igen megvettem!

CECILIA: És mit adtál érte?

GIORGIO Mit? Hát mindent ami nálam volt!
Még a kabátomat is odaadtam volna, de
nem fogadta el és így ráadásul egy millió
bókot adtam az — anyjának! Aztán meg is
öleltem! Ha látnád milyen szép!

CECILIA: Szép — szép! És az apja?

GIORGIO: Az apja? Az apja — — ismeret-
retlen!

CECILIA: Különös! Hát minden gyönyörű
embernek ismeretlen az apja!

GIORGIO: Igen! Ez is napgyerek, épen úgy
mint te — meg én!

CECILIA: Napgyerek! Milyen szépen hang-
zik! Napgyerek! És nem sírt az édes anyja?

GIORGIO: Egy kicsit. De képzeljétek, a San
Marco Madonna oltára előtt meg kellett es-
küdnöm, hogy nem verjük meg! Hamar,
öltöztess föl ezt a kicsi Madonnát. Hogy
is volt csak — igen! Szent Anna szegény
volt és nem telt neki ruhára! A kis Ma-
donnát az angyalok öltöztették! Mindennap
új, hosszú fehér inget adtak rá, és erre az

ingre arany liliomok voltak hímezve! Keresd csak meg — nekünk van egy ilyen ingünk! Hamar — add rá azt az inget! Hamar Cecilia, hamar! A lábaira nem kell cipő! A Madonna meztláb járt, hát persze, — meztláb!

CECILIA: (kissé hidegen) Festeni akarod Giorgio?

GIORGIO: Nem, — nem! Majd Piombo fogja festeni!

CECILIA: Gyere kicsikém! Gyere! Ne félj tőlem!

A kis leányt kezén fogva egy szekrényhez vezet; kinyitja a szekrényt és kevés keresés után megtalálja az arany liliomos fehér inget és felöltözteti.

Az öltözködés alatt:

GIORGIO: Nézd Piombo — azt a képet amit most fogok mutatni, neked kell megfestened!

PIOMBO: Miért nem fested meg te?

GIORGIO: Nekem most más dolgom lesz! Sok, sok dolgom lesz! Nagy dolgom!

TIZIAN: Hallottam valamit én is! A Fondaco úgy-e?

GIORGIO: A Fondaco dei tedeschi! Te pedig Piombo megfested a virágnyújtó gyermek-Madonnát! Már látom a te gyönyörű képedet — a te friss bátor színeidet! Meg se' nézem, amíg nem lesz készen! Örülni akarok neki!

PIOMBO: Köszönöm Giorgo! Majd megpróbálom!

GIORGIO: Nos — Cecilia? Mi lesz!

CECILIA: Mindjárt készen vagyunk! Ne félj édes kicsikém! — — Így! Most készen vagyunk!

Cecilia a kis leányt kezénél fogva a trón elé vezeti.

CECILIA: Ime — itt vagyunk!

GIORGIO: Most Cecilia, te ülj ide le a trón zsámolyára! Adjatok egy csomó virágot! (Piombo és Lotto virágokat adnak neki) Ne félj édes kicsikém! — Most állj ide — és nyújtsd ezeket a virágokat Ceciliának! Jól van! Most maradj így! Látjátok? Úgy-e — szép! De nézd Piombo, ezt az egészset, zöld, virágos mezőn képzel! Az ég tiszta és mélyen kék — épen úgy mint Velencében! Szent Anna egy padon ül! De most vigyázz! Ez

a gyerek szép — de szomorú! Vidámnak és nyájasnak kell látnod! Tedd a valóságot szebbé! Ne híven — hanem szépen láss! Ne híven! Ne, ne! Csak szépen!

CECILIA: Giorgio! És a te szemed a valóságokat szebbnek látja, mint amilyenek?

GIORGIO: Szebbnek érzem! Igen. Szebbnek érzem!

CECILIA: És a valóságoknál van valami, ami szebb volna?

GIORGIO: Van!

CECILIA: És mi lehet szebb a valóságnál?

GIORGIO: A művész valósága!

CECILIA: És az más valóság?

GIORGIO: Igen, édes, az más!

CECILIA: Nem értem Giorgio! Nem értem!

GIORGIO: Ezt csak érezni lehet!

CECILIA: Én nem érzem Giorgio!

Cecilia fölkel és vissza ül a trónra. A kis leány a trón számolyára ül. Piombo hoz neki egy-két gyermekjátékot. A kis leány mohón elveszi őket és elkezd játszani velük.

GIORGIO: De hát az nem baj! Elég ha mi ketten érezzük egymást! Szeresd ezt a kedves kis Madonnát! (Tizianhoz.) Nagy dolog vár ránk Tizian! Nagy! A Fondaco! A németek rám bízzák a falakat! Hatalmas nagy falak! Te, képzeld — négy nagy fal! Úgy-e Cecilia te is örülsz! (Hevesen megöleli.) Édes leány — asszonyom, feleségem, testvérem, leányom, — szeretőm, mindenem!

CECILIA: Örülök Giorgio! Te oroszlán! Elég! Elég! Te oroszlán!

GIORGIO: Soha sem elég — soha!

Tizian hol a képet — hol Ceciliát nézi.

GIORGIO: Tetszik neked?

CECILIA: Oh — nagyon tetszik neki!

TIZIAN: Tetszik? Ez a szó hűvös egy kicsit! Csodálom, és leborulok előtte! Csak Venus alhatik ilyen szépen — —

GIORGIO: Nem — ez nem Venus! Ez Cecilia — nem látod? Ez Cecilia?

TIZIAN: Ilyen szépen csak egy pogány istennő alhatik — és te megfestetted!

GIORGIO: Nem is festettem — oda leheltem az egész asszonycsodát! Nem is tudom, hogyan történt. Nem emlékszem semmire! Úgy tetszik, mintha álmomban festettem volna. Aludt a város — aludt a Canale Grande — és a homályban, gyertyák fénye mellett világított az álmodó Cecilia teste. Erre jól emlékszem. A többi — álom volt, — álom. Reggelre ébredve, — szinte megijedtem! Az álmom valóra vált, — és a teljesülés összeszorította a szívemet. Örültem, és — nem tudom miért — — fájt a szívem. Aztán — szomorú lettem és egy-két könny szaladt végig az arcomon! Nem tudom miért!

CECILIA: Ne higgy neki! Egész nap énekelt; azóta lusta, kószál és nem nyúlt az ecsethez!

GIORGIO: De most dolgozni fogok, és neked versenyezned kell velem!

TIZIAN: Én? Veled versenyezzek? Ne tréfálgass Giorgio!

GIORGIO: Versenyezned kell! Azt tudod, hogy a németek árúháza már készen van?

TIZIAN: Igen. Giocondo építette — — —

GIORGIO: Megrendelés szerint. A ház nem szép. A felfuvalkodott Grimani épülő háza mellett ez a ház dísztelen pajta; a németek így akarták.

TIZIAN: Csodálom, hogy a tanács megengedte!

GIORGIO: Talán jól tette. A németek ma fognak megbízni, hogy a ház négy külső falára képeket fessek!

TIZIAN: És te megteszed?

GIORGIO: Igen. Festeni akarom ezt a házat. Versenyre kelek az építőmesterek köveivel, és ebből a pajtából, Grimani úr bosszúságára ragyogó ékszert alkotok!

TIZIAN: Egy ékességgel lesz gazdagabb Velence!

CECILIA: Csak egy lesz rajta! Csak egy! A többi csak ház; az építőmesterek kőbeszédei; itt-ott színek, és a szobrászok játékaik, — kő-csipkék és kő-virágok. De ezen Giorgio képei lesznek! Ez lesz Velence képes háza!

GIORGIO: Az lesz. Kacagó pogány istenek lebegnek majd a kék egen és a fehér, fodros hullámok taréján éneklő okeanidák kísérik az ezüst lapátos, sárga vitorlás hajókat! Nap fényében remeg a levegő — és fénytengerben dallal köszöntik Velencét a hajósok! Lángoló, tüzes színeket viszek a falakra; a szín-szerelmes Adria majd játszik velük és nap nyugtakor lassan húnynak majd le a lángoló színek!

CECILIA: Szeretlek Giorgio! Szép vagy! Aszín-szerelmes Adria! A szín-szerelmes Giorgio — igen, — így van — a szín-szerelmes Giorgio!

GIORGIO: És ha majd a Canale Grande-n felcsillan az első napsugár, fölébrednek a színek és fölébrednek a karcsú pogány istenek és nevetve, vidám újjongással üdvözlök Phoebus Apolló tűzfényben szikrázó hármass fogatát! Az egész olympus ragyogni fog! Ezt a két képet festem én! A másik két fal a tied Tizian! Elfogadod? A másik két falat neked kell megfestened!

TIZIAN: Ha akarod — ha megígéred, hogy segíteni fogsz — —

GIORGIO: Neked nem segítek. Te erős vagy!

TIZIAN: De hát — a németek, talán —

GIORGIO: A német kereskedők ma délben ide jönnek. Szerződni akarnak. Légy nyugodt, a többi az én dolgom! Szerződést akarnak, ez az ő szokásuk!

TIZIAN: Köszönöm Giorgio! Büszke vagyok, hogy melletted dolgozhatok, — de félek! Ha templom volna! Félek ezektől a nagy falaktól. Milyen hatalmas élet kell ezekre a falakra! Mennyi szépség! Ha templom volna! Honnan veszem! Ha templom volna!

GIORGIO: Ne félj! A Seraphok családjához tartozol. A valóságokat nézd, — de ne higgy nekik, a szépnek csak a látszata van rajtuk. A szépet mi teremtjük! A valóság nem szép! Teremts a semmiből!

TIZIAN: A semmiből — mondod?

GIORGIO: Igen, a semmiből. A lelked világosságában keresd a szépet, ott megtalálod. A valóság nem szép. Nézd ezt a kis leányt! Üde mint a most fakadt virág — és már látom benne az összeesett, fonnyadt

haldokló asszonyt, beesett szemeket. Ha festve látnám — a mulandóság megérzése nem zavarna. A művész alkotásában az élő ember megszépül és úgy érzem, mintha halhatatlan volna! A művész szépsége halhatatlan!

CECILIA: Giorgio! Én soha sem gondolok a halálra. Én csak azt érzem, hogy élek — és azt érzem, hogy élsz!

GIORGIO: A valóság nem szép!

TIZIAN: Te az élet rajongója vagy, és ne mond, hogy a valóságok rútak.

GIORGIO: Mondom! A halhatatlan fényt szeretem és szeretem a színeket. Ezek tiszták, szűzek, örökké ragyognak! És a hangok! A hangok is színek! A melódiák is képek — és te — a színek muzsikáját nem érzed soha?

TIZIAN: Az egész világ isteni összhang.

GIORGIO: Én csak magamban érzem. A harmónia a lelkemből árad és ezt hazudom a valóságokba és ebben az örömben élek napról-napra!

CECILIA: És nem én vagyok az örömed?

GIORGIO: Te is, — te is, de az más! Érts meg, a lelkemben van minden ami szép; amit én szépnek érzek — az egy másik szemnek semmi. Amit én érzek szépnek az az én szépségem, és azt én adtam a valóságnak!

CECILIA: Giorgio! Mindent te adtál nekem? — És én neked semmit sem adtam?! Bennem is látod az összeesett haldokló aszszonyt? — A beesett szemeimet is látod? Giorgio!

GIORGIO: Te mandulavirág! Virágozz! Te édes almavirág — szeress! Nyár van, a te szép nyarad!

CECILIA: Nyár van — nyár, és én mégis fázom! Miért kellett idehoznod ezt a kis leányt! Miért is építették a németek a Fondacot!

GIORGIO: Én nem bántlak téged, édes!

CECILIA: Hát te adtál nekem mindent! — És én nem adtam neked semmit?

GIORGIO: Adtad magadat ahogy néked adattott! Mindent adtál, amit adhattál!

CECILIA: Az első tiszta csókomat adtam neked Giorgio!

GIORGIO: És én?

CECILIA: A sírásodat adtad nekem! Emlékezel? Mikor először a házádba léptem — reszkettél; a szíved ott vert az enyémen és én félttem, és öleltelek, és csókoltalak és te nem tudtál megölelni! A lelked lenyűgözött, a vágyad teljesülése összerázott téged, a szíved remegett és te sírtál. — és én a mellemen éreztem a forró könnyeidet. Ujjongani szerettem volna — éreztem, hogy az enyém vagy, a könnyeid az enyéme! A szerelmet adtam neked!

GIORGIO: Így volt! Ah, szép volt! De látod, a valóságok tele vannak nyilvánvaló és rejtett alacsony hibákkal, amiket az én szemem meglát — és ez néha fáj. Nem! Az isten a szépet nem teremtette meg. A világ nem művészi alkotás.

CECILIA: Giorgio! És mi ketten?

GIORGIO: Mi ketten igen — szép ember-állatok vagyunk, és mint a macskák dör-

gölködve hízelgünk egymásnak és így felejtjük el, ami bennünk csúnya!

CECILIA: Te elfelejtetted ami bennem csúnya? Hiszen te mindig szépnek festettél —

GIORGIO: A vágy hazudik, a rútat szépnek hazudja! Az első vágy művészlélekben fogantatott!

CECILIA: Giorgio! A vágyad hazudott engem szépnek? A vágyad — a lángoló véred érez csak engem és csak a véred szomjúságát oltom én?

GIORGIO: Látod — az isten az embereknek csak a hasznos célszerűséget adta, és hogy az embernek tiszta öröme is legyen, a trónjához legközelebb álló Seraphokat küldi időnként a földre és ezek a lényük erejével teremtik meg a szépet! A szépséget ezek hozzák az égből!

CECILIA: Giorgio! Nem az égből! A szépséget a szememben találod, a cirogatásomban érzed, az ajkamon lebeg, a természetemen pihen! A szépséget a szerelmed mutatja meg neked, a szépség a szerelmedből árad.

Az tanította meg a szemeidet látni! Én vezetem a kezedet! A szépség itt van benned és bennem!

GIORGIO: A szépséget a Seraphok hozták a világra! Ők az erősek — a varázslók, a mindent látók!

TIZIAN: Igaz lehet. Azt mondják, hogy Beato Angelico látta az angyalokat, és hogy Botticelli is látta őket.

GIORGIO: Dante látta a földet, a mennyországot, és látott minden poklokat!

CECILIA: És mégis, — Beatricet, Fortinati firenzei polgár leányát szerette.

GIORGIO: Igen. Azt álmodta róla, hogy a szívét a mennyországba vitte. Dante Seraph volt és Beatricet arany szegélyű fehér palásttal ő ruházta föl, és a fejére ő tette a tündöklő koronát.

CECILIA: Giorgio, — miért szorítod össze a szívemet! Miért veszed el a lélegzetemet!

GIORGIO: Minden élő egy beteget, egy halottat is jelent. A szenvedés nem szép!

TIZIAN: A szenvedés is szép — mert emberi!

GIORGIO: A kínok csunyak. Én félek a szenvedésektől. A szépség világában nincsenek kínok. Az élet félelmes; kívánatos a világot mi, Seraphok alkotjuk és a durva valóságok, ami lelkünk érintésére csodákká válnak!

CECILIA: És így lettem én szép a te képeiden?

GIORGIO: Igen, így. Az emberi szépségedet felmagasztaltam —

CECILIA: Én szebb vagyok minden képeknél — én élek! Én szebb vagyok mint a képek!

GIORGIO: Nem — nem vagy szebb! A te szépséged más!

CECILIA: Szépség csak egy van — az élet szépsége! És én szép vagyok.

GIORGIO: Szeretni való asszony! A szemem nem pihen a szépségeden — tisztább szépségre vágyik. A te szépséged az élet szépsége, és az más!

CECILIA: Hát mégis — szép!

GIORGIO: Másképen szép! Te édes álom, az élet hibáival teljes, akit a lelkem alkot tökéletesnek!

CECILIA: Miért kellett azt a leányt ide hoznod!

GIORGIO: Te álmovirág — akit a vágyam hazudik hibátalannak!

CECILIA: Giorgio! Virágnak nézel, apró díszítő játékszernek érzel? Giorgio!

GIORGIO: Te ragyogó harmatcsepp, akit a lelkem forró szerelmével fölszívlak és mikor látlak, festlek a teremtés gyönyörében, remegő lelkemet lehelem beléd! Te mindig te vagy — és ezerszer újra alkotlak én!

CECILIA: Nem, — nem! Én vagyok az élet — én vagyok a minden — — —

GIORGIO: Szépséges asszony vagy — és így szeretlek!

CECILIA: És mikor a Madonnát festetted, mi voltam én?

GIORGIO: Mi voltál? Az én Ceciliám! Mindig te, mindig! Testre hajszálig hasonlatos

— ámde a Madonna nyájas anyalelkét az én lelkemből adtam neked!

CECILIA: Nem! A Madonna én voltam!

GIORGIO: A Madonna! Én éreztem meg!

CECILIA: És az álmodó asszony, nem én vagyok?

GIORGIO: Mindenki felismer, aki látja — és mégis, az álmodó női test szépségéről az éneket én énekeltem! Az életnek a testen remegő halk rhytmusát a lelkemből leheltem rád!

CECILIA: A lelkedből? Az élet rhytmusa én vagyok!

GIORGIO: A kéjjel teljes álmodat én hazudtam a fejedre, a karjaidra, a lábaidra. Én. Te csak aludtál!

CECILIA: És én csak aludtam volna! És te hazudtál!

GIORGIO: Igen; hazudtam, de az én hazugságom isteni hazugság!

CECILIA: Így hát én nem tartozom hozzád!
És bárki lenne helyettem itt, — te éppen
így éreznél, festenél?

GIORGIO: Lehet! De nem, nem — én szeretlek téged!

CECILIA: Alkalom vagyok hát, amit az élet
utadba vitt, és nem vagyok fele az alkotó
lelkednek!

GIORGIO: Nem, — nem vagy fele az alkotó
lelkemnek —

CECILIA: Javítanod kell rajtam, szépséget
kell rám hazudnod, hogy méltó legyek hozzád — —

GIORGIO: Igen — a szépségemet kell rád
hazudnom —

CECILIA: Amilyennek születtem, amilyen vagyok,
az neked nem elég, az neked nem szép! Másnak nézel mint amilyen vagyok!

GIORGIO: Igen, másnak látlak mint aki
vagy — —

CECILIA: A képeidet jobban szereted, mint
engem —

GIORGIO: Talán — de nem — nem, egyformán szeretlek!

CECILIA: Tetszetős házi állatod vagyok hát — és te csak a modelle-t szereted bennem! Te kegyetlen, te istentelen művész!

GIORGIO: Én? Kegyetlen!

CECILIA: Te kegyetlen művész! Te gögös életmegvető!

GIORGIO: Én? Kegyetlen!

CECILIA: (Halkan, keserőséggel, majd később büszkeséggel.) Emlékezel? — Nem — te mindent elfeledtél, de én — emlékezem. Igen — — a Scala dei Giganti-n, az ujjongó carnevál lármájában, szegényen, üres lélekkel találkoztunk legelőször, és mintha évezredek óta kerestük volna egymást, némán ölelkeztünk. Csodálatos világosság fénylett körülöttünk — és fölmentünk és a lépcső legfelső fokán, ahol a dogekat koronázzák, megcsókoltuk egymást. Aztán a szemünk összenézett, és a félénk, gyáva koldusokból egy pillanat alatt királyokká lettünk — mi ketten együtt! Mi ketten együtt — úgy

éreztek, hogy a világ a mienk, uralkodunk — — mi ketten külön — alázatos, koldus alattvalók. Egymást emeltük a szépséghez és te most megtagadsz engem! Te a trónoló méltóságomat sértetted meg Giorgio! És én a castelfrancoi Madonna a trónról leszálok — és megöllek téged!

GIORGIO: Te? — engem? — megölsz! Te édes gyöngyvirágom, álmom! Nem! nem!

CECILIA: Az élet én vagyok! A teremtés erejét nem az égből hoztad. Istenhez hasonló velem, és általam lettél, és nélkülem csak igavonó emberállat volnál. A lángoló tüzet én adtam neked!

GIORGIO: Te édes rózsailat! Te csak szeress, — szeress, ez a te sorsod ékessége. Szerelemre születted, ez a te lelked ereje, szépsége, csodája!

CECILIA: Állatnak érzel engem!

GIORGIO: Te gyöngéd bárányfelhő! Szeretlek!

CECILIA: Te tudod, hiszen a lelkemből festetted, hogy a Madonna én vagyok! A

lelkemben él Astarte is, és a lybiai sivatagon kővé meredt Sphinx lelke az enyém. Antonius halvány Cleopatrájának lobogó vére folyik az ereimben, és én vagyok a mosolygó gyilkos Judith, és szent Anna, a Mária édes anyja, és a szűz Máriát üdvözlő angyal is én vagyok! Én vagyok a magdalai Mária és a frankok Johannája; és én vagyok a szerelem-éhes Salome és minden mártírhalált szenvedett hófehér keresztény szűzek lelke bennem él. Én vagyok Lédának hattyúapától született leánya Helena, — én vagyok a látó, a rejtélyes, a jövőt megérző Sibylla. Én vagyok az asszony — és én megöllek téged!

GIORGIO: Én szeretlek — és nem félek tőled!

CECILIA: Megöllek szentségtörő!

TIZIAN: Nyugodj meg Cecilia. Giorgio szeret téged!

Egy díszesen öltözött szolga belép.

SZOLGA: Barbarelli urat keresem.

GIORGIO: Én vagyok!

SZOLGA: A német kereskedő urak óhajtanak önnel beszélni!

GIORGIO: Szívesen látom őket!

A szolga az ajtót, amelyen bejött, kinyitja. Wolfram, Mőrike, Van Royer bejönnek. Mialatt ez történik, Giorgio Ceciliához lép és meg akarja ölelni.

GIORGIO: Cecilia!

CECILIA: (Büszkén, hidegen, merően a szeme közé néz) Én megöllek téged!

GIORGIO: Te örömrontó!

Cecilia a kerevetre fekszik és tudomást sem vesz az időközben belépett kereskedőkről, akiket Giorgio, Tizian és a többiek meghajlással üdvözölnek.

WOLFRAM: A német áruház teljhatalmú megbizottai vagyunk uram!

GIORGIO: Igen örvendek, hogy megtisztelnek.

WOLFRAM: A nevem Wolfram Jakab és nürnbergi vagyok. Ez az úr Mőrike Vilmos Kölnből, — Van Royer Pál úr Amsterdamból.

GIORGIO: Hatalmas, gazdag városok!

WOLFRAM: Barbarelli úr, ön halvány, kedvetlen, talán beteg — és mi rosszkor jöttünk?

GIORGIO: Nem, nincsen semmi bajom, a szívem kissé izgatott — de ez elmúlik!

WOLFRAM: Úgy legyen! Tehát igen, ami városaink gazdagok, de nem olyan hatalmasok és szépek, mint a tündöklő Velence. Ám térjünk a dologra! Amint bizonyára tudni méltóztatik, e nemes város tanácsa ezelőtt egy évvel átengedte nekünk a Rialto közelében fekvő nagy szabad telkét, hogy erre a szövetségünk céljainak megfelelő áruházat építhessünk.

GIORGIO: Ezt tudom!

WOLFRAM: A telket teljes súlyú körmöci aranyakkal fedtük be. Ez volt a vételára. A házat igényeink szerint Fra Giocondo építette; egyszerű meztelen négy fal.

MŐRIKE: Igen — négy síma fal.

WOLFRAM: De mi megérezve e város legyőzhetlen hatalmát, aranyban, kövekben és egyéb kincsekben való gazdagságát és áthatva e nemes város palotáinak szépsége

által — kötelezve érezzük magunkat a lakosság előkelő ízlésével szemben, de belső kívánságainknak megfelelően is, hogy ezt a németséget itt képviselő házat nagy pompával feldíszítsuk, s hogy így, eltekintve egyéb érdekektől — szívesen látott vendégei legyünk e hatalmas városnak.

MŐRIKE: Kötelezve érezzük magunkat, kötelezve!

WOLFRAM: Képekkel óhajtjuk díszíteni a ház külső négy falát. Loredano doge úr véleménye, de meg a saját tapasztalásunk szerint is, erre a nagy és szép feladatra a velencei festők között ön a legméltóbb, és azért jöttünk, hogy önt a házunk feldíszítésére felkérjük, és hogy önnel erre nézve a szerződést megkössük.

GIORGIO: Köszönöm a bizalmukat, szívesen vállalkozom. Méltóztassanak helyet foglalni.

MŐRIKE: Hangsúlyozni kívánjuk, hogy ön tetszése szerint díszítheti a házat, és mindössze azt kívánjuk, hogy a falakon festetlen részek ne maradjanak.

WOLFRAM: Igen, — tetszése szerint választhatja meg a képek tárgyát — és kijelentjük, hogy a festendő képekre nézve semmiféle irányban befolyást gyakorolni nem fogunk.

GIORGIO: Igazuk van.

VAN ROYER: Mindössze arra kérjük, hogy a munka egy éven belül meglegyen!

WOLFRAM: Ez azért fontos, mert például, Leonardo da Vinci mester évekig el szokta húzni az ilyen munkákat! Hallom, repülőgépeken töri az eszét! Repülni szeretne! Repülni!

GIORGIO: Neki láthatatlan szárnyai vannak —

WOLFRAM: Kérem — az mindegy, de bizonyos az, hogy a repülés miatt nem szállíthatja a munkát, holott tudnia kellene, hogy a pontosságon fordul a világ!

GIORGIO: Melyik világ?

WOLFRAM: Melyik — melyik! Hát a mienk — amelyen születünk, élünk — —

GIORGIO: Lehet — lehet; úgy kell lenni, ha ön azt állítja!

WOLFRAM: Ne vegye rossz néven Barbarelli úr — de Leonardo milanói esete — hiszen tudja, hosszú évekig babrált rajta, — az utolsó vacsoráról van szó — hát igen óvatosságra int bennünket! Hja persze — kószálni, repülni és dolgozni nem lehet! Mi a pontosságot szeretjük — tehát egy éven belül — nemde?

GIORGIO: A házat ismerem; a falak nagyok, és magam ezt nem birom. De mégis meglesz — a ház két falát átadom Tizian barátomnak —

WOLFRAM: Giovanni Bellini mester tanítványának?

GIORGIO: Igen. Együtt tanultunk Bellininél.

WOLFRAM: (Összenéz Mőrikével, Van Royerrel.) Az ön felelősségére megy — nincs semmi észrevételünk. Tizian úr szépen dolgozik! De elfogadja-e?

GIORGIO: Igen! Különben itt van!

TIZIAN: Giorgio mellett szívesen dolgozom!

WOLFRAM: Ez az önök dolga; de mi csak Barbarelli úrral szerződünk.

GIORGIO: Ahogy tetszik!

WOLFRAM: Ami a munka árát illeti — tekintve a négy falat, a kikötött rövid határidőt — kétezer tiszta veretű magyar aranyban állapítottuk meg. Előlegképen átadunk ötszáz aranyat! Elfogadja?

VAN ROYER: Az Ulászló körmöci aranyai jók! Nagyon jók!

GIORGIO: Elfogadom.

WOLFRAM: Helyes. Még valamit. Nem fontos ugyan, de azért föl kell említenem! A képek átvételét, és a kikötött aranyak kifizetését a nemes város lakosságának helyeslő ítéletétől tesszük függővé.

Cecilia fekvő helyzetéből felül és mind a két kezét a kerevetre támasztva — merev nézéssel figyel. A nézése támadó.

WOLFRAM: Mi a képekről ítéletet mondani nem akarunk. Szokás szerint — ítéljen a lakosság; Velence közvéleménye döntse el, hogy a

képek méltók-e Velence szépségéhez, — és a helyeslő ítélet után át vesszük és kifizetjük a szállítandó munkát. A ház szépsége Velence érdeke — és ha Velencének tetszik — mi meg vagyunk elégedve!

VAN ROYER: Tetszeni fog, oh bizonyára remek képek lesznek.

WOLFRAM: Elfogadja ezt a feltételt is?

GIORGIO: Hogyne! Természetes, elfogadom!

WOLFRAM: Mőrike úr, kérem adja át Barbarelli úrnak a szerződést. Olvassa el kérem; az imént szóval mondott feltételek foglaltatnak benne!

Mőrike átadja a szerződést. Giorgio halkán olvas.

GIORGIO: (hangosan olvas) Velence az úr 1509. esztendejében Szent-András havának első napján!

WOLFRAM: Helyesnek találja?

GIORGIO: Helyes; elfogadom!

WOLFRAM: Rendben vagyunk és most aláírjuk!

Wolfram, Mórike, Van Royer aláírják.

VAN ROYER: (Giorgiohoz) Tessék!

GIORGIO: (aláírja a szerződést)

MÓRIKE: Csak Giorgio? Kérem a teljes nevét!

GIORGIO: (aláírja) Bar-ba-relli!

WOLFRAM: Köszönöm! Most rendben vagyunk!

Cecilia a két tenyerével egy pillanatra elfödi az arcát és újra lefekszik.

Wolfram, Mórike, Van Royer körülnéznek a műhelyben.

MÓRIKE: Nagyon szép műhely! Ah! itt van a clavicymbál, amelyen az a barát játszik! Soha sem fogom elfelejteni azt a képet! Hol él ez a barát?

Sebastiano del Piombo ölébe veszi Benedetto Emiliát és halkán beszélget vele.

GIORGIO: Nem tudom! Valahol él vagy élhetett!

VAN ROYER: Hát nem arckép?

GIORGIO: Nem! Valakit láttam — vagy valakit megálmodtam — és melódia lett belőle!

MŐRIKE: Csodálatos!

WOLFRAM: És — ez az alvó asszony? Talán — de nem — és mégis tökéletesen (Ceciliára néz — és diszkrétén a fejével jelez) — igen — tökéletesen az! Milyen szépen alszik!

MŐRIKE: Ezeket a freskókat is ön festette? Görög istenek lebegnek a kék aetherben — — nagyon szép! És Sappho! Sappho a tengerparton várja Phaont! Az meg Sibylla ott, milyen szép ez a Sibylla! Ezeket a freskókat is ön festette?

GIORGIO: Én! — Lorenzo, — adj nekünk chiantit! Ízleljék meg az urak ezt a kis bort!

VAN ROYER: Mőrike úrnak könnyű, ő tud görögül és ismeri a mythológiát! Mi ez Mőrike úr?

MŐRIKE: Az is Sibylla! De itt szomorú! Miért szomorú?

Lotto egy kancsó bort és poharakat helyez az asztalra.

GIORGIO: Ki tudná, hogy miért szomorú az ember? Ki tudná! Lehet, hogy én voltam szomorú!

WOLFRAM: Az eredeti is így tudott nézni?

GIORGIO: Én láttam így! Tessék ízleljék meg az urak! (Bort tölt a poharakba.)

VAN ROYER: Milyen szép tükre van ennek a bornak!

MŐRIKE: Ott a Rajna mellett — a mi Johannisbergi borunk is nagyon szép, férfias bor, — de ez olyan mintha folyékony rubin volna!

VAN ROYER: Itt minden csupa szín!

MŐRIKE: Az ember szinte lebeg köztük! Dürer úr nem lát ilyen színeket!

GIORGIO: De lát mást — oh az nagyon jól lát!

WOLFRAM: (Kezébe vesz egy poharat.) Barbarelli úr, — az ön egészségére ürítem ezt a poharat!

Cecilia fölül és a szemét Giorgia-ra függesztve nézi.

WOLFRAM: Adja a mindenható, hogy ön házunkat Velence díszének emelésére, Velence lakosságának örömére és az ön nevének dicsőségére díszítve — halhatatlan művet alkotasson — és

CECILIA: (Cecilia erélyes mozdulattal, indulatosan föláll.) Nem fogja megfesteni!

GIORGIO: (Megrémülve mered Ceciliára.) Cecilia!

A jelenlevők meglepetten nézik Ceciliát, Tizian lehajtja a fejét.

CECILIA: Barbarelli úr nem tud többé festeni!

WOLFRAM: Különös! mit jelentsen ez!

Wolfram, Mórike, Van Royer, Giorgio leteszik a poharakat.

CECILIA: A félisten nem tud többé festeni!

GIORGIO: Meg fogom festeni Cecilia! Én erősebb vagyok mint te! Meg fogom festeni!

CECILIA: Giorgio, én elhagylak téged — és az álmaidban nálad leszek! Ha dolgozol az üres vásznadról fogok rád kacagni!

GIORGIO: Tizian — Piombo! Mi ez! Mi ez!

MŐRIKE: Ki ez a nő!

WOLFRAM: Barbarelli úr, mit jelentsen ez!

VAN ROYER: Különös! Ki ez a nő?

CECILIA: Halljátok meg németek és ti festők mindnyájan — Barbarelli úr nem tud többé festeni!

GIORGIO: Hallgass mert megfojtlak!

CECILIA: Giorgio — én elhagylak téged! És ha Aphrodite ölelne téged — engem fogsz keresni! A véredben maradok! Te kegyetlen művész! A véredben maradok!

GIORGIO: (Szigorú kemény hangon.) Mi volt ez! Megörültél! Te örömröntő! Megörültél!

CECILIA: Nem! Én nem örültem meg. Látnok — és érzek. Te kegyetlen művész! A szívem szerint teszek Giorgio! Én nem szeretlek téged — de te a rabszolgám maradsz mindörökre!

GIORGIO: Nem szeretsz! — Tizian — kérlek Tizian — mi ez!

CECILIA: Én elhagylak téged és te többé festeni nem fogsz!

Sebastiano del Piombo, a földre teszi Benedetto Emiliát — aki félénken a kabátjába fogószik.

GIORGIO: Hagyj le! Menj! Menj!

CECILIA: A szívem szerint teszek! Pietro!
Te szép Pietro! Jőjj — veled megyek! Te
csak ember vagy! Te nem vagy félisten!
— — Pietro! Hallod? Szeretlek!

GIORGIO: Cecilia! Cecilia! Te, és Pietro!

CECILIA: Pietro! Te gyáva, te szép Pietro!
Gyere hát! Veled megyek!

GIORGIO: Pietro! Szégyen! Szégyen!

CECILIA: Ne félj tőle Pietro! — Giorgio!
Én vagyok a végzeted és kikacaglak! Te
nem tudsz többé festeni!

Pietro oda rohan Ceciliához és félénken megöleli és ölel-
kezve együtt sietnek az ajtó felé. Giorgio kirántja rövid
tőrét és utánuk rohan. Tizian, Sebastiano del Piombo,
Lorenzo Lotto elébe állnak, lefogják.

TIZIAN: Giorgio!

PIOMBO: Mester!

LOTTO: Ne! Ne! Mester!

Függöny.

MÁSODIK FELVONÁS

Giorgio műhelye; a műhely épen úgy van berendezve mint az első felvonásban.

Giorgio a trónon ül, Tizian kissé nyugtalanul fel és alá járkal.

GIORGIO: Voltál a Rialton?

TIZIAN: Voltam!

GIORGIO: Ma is sokan nézik?

TIZIAN: Sokan Giorgio. Jönnek — mennek — meg-megállnak —

GIORGIO: Tegnap és tegnapelőtt a Rialto tájéka tele volt emberekkel — és az emberek hallgattak!

TIZIAN: Hallgattak! De ma — nem hallgatnak! (Giorgio elé áll.) Menjünk el innen Giorgio! Menjünk Rómába! Látod — Rafael ott van, a pápa szereti a képeket, felejsük el Velencét —

GIORGIO: Nem megyek! Önmagamtól úgy sem tudnék megszökni! — Hát ma már ordítottak?

TIZIAN: Nem értik — hát ordítanak!

GIORGIO: Nem értik! Elég ha én értem! Szükséges a szépséget érteni? És lehet a szépet érteni?

TIZIAN: Miért nem festetted meg az ezüstlapátos sárga vitorlás hajókat, a fehér fodros hullámokon táncoló okeanidákat?

GIORGIO: Eh! Képek! Gyermeckmesék! A lelkem fájt — és nem tudtam mesélni!

TIZIAN: A karcsú pogány istenek — Phoebus Apollo szikrázó hármass fogata — ez kellett volna nekik! Milyen szépen beszéltél ezekről! A színörömet várták!

GIORGIO: Én mindent magamnak festek! Ezt is magamnak festettem! Az élet fáj! Seb van a lelkemen! Az a rongy megütött engem! Az a céda, mint a kísértet üldöz engem!

TIZIAN: Pedig — hányszor mondtam, Cecilia sír!

GIORGIO: Rongy! A lelkemet festettem a falakra! Szomorú képek! Haragos képek! Dante visiók Beatrice nélkül! — És mit mondott Bellini?

TIZIAN: Bellini? Sokáig nézte — aztán elkerült engem és elment!

GIORGIO: Bellini — Bellini! Ma elkerült téged és elhagyott engem! És Palma?

TIZIAN: A sárga és vörös színeket dicsérte —

GIORGIO: Mást nem mondott?

TIZIAN: Prometheusra azt mondta, hogy hasonlít rád. Egyebet nem mondott!

GIORGIO: Persze — ő sem érti! Nem akarja érteni! Mindegy! És Piombo?

TIZIAN: Mióta lelepleztük a képeket — nem láttam! Lotto azt mondta, hogy másnap reggel elment Bolognába.

GIORGIO: Neki is fáj. Érzékeny bolond ő is!

TIZIAN: Lotto is elment!

GIORGIO: Mindenki elkerül aki szeret! Az irigyek itt maradtak és örülnek!

TIZIAN: Látod — én is itt maradtam!

GIORGIO: Te — te — az más! Te jobb vagy mint a többi! Mégis, szebb lett volna ha itt maradnak — miattad! — Te vagy Velence festője! A te képeid ragyognak; te győztél!

TIZIAN: Véletlen Giorgio! Az enyémekek csak képek!

GIORGIO: A kép — minden! És te ezt megérezted! Gondolatokat nem szabad festeni!

TIZIAN: Véletlen Giorgio! Az ember soha sem tudja, hogy mit, hogyan csinál!

GIORGIO: Milyen szép a te képed — ott a nyugati falon! A világ hódol Velencének! Újjongás, öröm sugárzik le a faladról. Velence gazdag szépsége fénylik rajta — és a világ minden népei önérzetesen hódolnak Velencének. Hódolás megalázkodás nélkül — testvéri egyetértés a szépség szeretetében! És te ezt képekben mondtad el! A gondolat nem tolakodik — a kép van elől — a kép!

TIZIAN: Véletlen Giorgio!

GIORGIO: Nem — nem véletlen! Nem volnál igazi ha nem akartad volna! Véletlen! Csúnya szó! Véletlen, — a gyöngék reménye. Akartad és ezért szeretlek!

TIZIAN: Méltó akartam lenni hozzád!

GIORGIO: Te méltóbb vagy mint én! A doge — volt a Rialtón?

TIZIAN: Palma tett neki jelentést a képekről.

GIORGIO: Így hát — nem nézte meg!

TIZIAN: Nem. Még nem.

GIORGIO: Mit mondott a doge?

TIZIAN: Palma azt beszélte, hogy a doge nagyon megijedt, és azonnal hívatta a németeket.

Kívülről hallatszik egy gondolavezető nyújtott kiáltása:
Prémi! Prémi-é!

GIORGIO: A doge! A doge nem látta a képeket! A doge megijedt. Köszönje meg a leányának. Hát nem merte megnézni a képeket!

TIZIAN: A németek sokáig voltak nála — és ma is haragosan jöttek ki a palazzoból!

GIORGIO: A németek! Ő a németekkel törődik! Csodálatos! Miért nem törődik a leányával!

TIZIAN: A nobilek is zaklatják szegényt. Ma délelőtt is ott volt Rezonico, Mocenigo, Cornaro, Barbarigo, Grimani és még so-

kan — mintha valamennyi megbolondult volna!

GIORGIO: Csak szidjanak a nobilik! Csak szidjanak!

A bal ajtón egy díszesen öltözött szolga lép be.

SZOLGA: A doge úr érkezik!

A következő pillanatban a bal ajtón belép két díszesen öltözött szolga között Leonardo Loredano, a doge. A doge biztos járású, borotvált képű öreg ember; fehérbe van öltözve; a fején piros bársony és nem díszes doge főveget visel. Giorgio és Tizian mély meghajlással üdvözlők.

LOREDANO: (a szolgálkhoz) Várjatok! (A szolgálk kimennek.) Látni akartalak Giorgio!

GIORGIO: Köszönöm messer doge!

LOREDANO: Tizian, örülök, hogy téged is — láthatlak! Hallottam — szép, — szép amit festettél!

Giorgio és Tizian a nagy karos széket közelebb viszik.

LOREDANO: Kissé bágyadt vagyok; leülök. Már régen voltam nálad! Látni akartalak Giorgio! (Meglátja az alvó Cecilia képet.) Nagyon szép! És miért nem fejezted be?

GIORGIO: A sorsom nem akarta!

LOREDANO: A sorsod? Mi velenceiek nem hiszünk a sorsban. A mi bizodalunk az erősségünkben van.

GIORGIO: És San Marcoban, az evangelistában — messer doge! És San Marco csontjában messer doge!

LOREDANO: San Marcoban — igen, igen — néha! Hiszen tudod — San Marco symbolium — oroszlánt, erőt jelent! És mi lenne belőlünk, ha nem volnának bálványaink! Látod, a mi bálványunk ez az oroszlán!

GIORGIO: Nemes és nagylelkű; de nem mindig!

LOREDANO: Mindíg! Mit jelent az mindig! Velence népe önmagát jelképezi az oroszlánnal; erős és büszke! (egy pillanatig hallgat) Nézd Giorgio — a doge palota tanácstermét óhajtom megfestetni — szép, nagy falak! A signoria már elfogadta a javaslatomat. Rád gondoltam, — akarod?

GIORGIO: Nem.

LOREDANO: Én bízom — benned — és te nem akarod?

GIORGIO: Nem!

LOREDANO: Szeretlek Giorgio — és azért jöttem hozzád, mert bízom benned! Érted, én bízom benned!

GIORGIO: És szükséges ezt hangsúlyozni?

LOREDANO: Ha nem is épen szükséges — de azt hiszem, ma helyén való! Tudom — Cecilia — Cecilia oka mindennek!

GIORGIO: A kemény élet!

LOREDANO: Cecilia — Cecilia! És te! Látod Giorgio — egyszer, régen, egy verőfényes napon találkoztam Costanzával — Cecilia anyjával! Szerettem! A szépségét, heves indulatját ettől örökölte — és tőlem örökölte istentelen makacs természetét!

GIORGIO: A lélek minden kezdetek óta él — és nem örököl semmit messer doge! Minden ember a saját felelősségére gonosz!

LOREDANO: Gonosz — mondod! Értlek Giorgio; értlek!

GIORGIO: Örülök, hogy megértett messer doge!

LOREDANO: Ne vétkezz Giorgio! A nemes büszkeség gonoszság volna? Látod — gyermekkorától engem is került. Vétkeztem az anyja ellen és gyűlölt, noha százszor nyújtottam felé a kezemet. Mikor elhagyott téged, eljött hozzám és sírt; — azóta a leányom, vér szerint igazi leányom! Az anyja szépsége virágzott ki benne; az anyja emléke eleven lett a szívemben; látom a könnyeit, hallom az átkait és jóvá akarok tenni mindent! Az édes apja vagyok — és jóvá akarok tenni mindent! Eljöttem — ezért jöttem hozzád!

GIORGIO: Eh! Külön világban élünk messer doge!

LOREDANO: Nem Giorgio — ti csak más és más értelmet adtok a szavaknak. Valóság — szépség — egyet jelent!

GIORGIO: A szépség — érzés messer doge, és mindeneknek a gloriáját a szépség adja meg! Érzés — messer doge — a szépség érzés!

LOREDANO: Neked a szépséget Cecilia adta!

GIORGIO: Én adtam neki!

LOREDANO: Egymásnak adtátok Giorgio!
Cecilia neked és te Ceciliának!

GIORGIO: Kérem, — elég volt messer doge —
elég!

LOREDANO: Látod Giorgio, ezer gond zaklat, üldöz engem! Tudjátok meg — Spalattoból átjött a fekete halál! A Riván tíz ember ma reggelre meghalt. És ti ketten — gyűlölségben éltek! A lakosság képek fölött ítél, és nem tudja, hogy a fekete halál van közöttünk! Isten legyen irgalmas velünk! Látod, — a lakosság felháborodását leküzdeni nem bírtam! A németek árúháza! A velenceiek gőgje —

GIORGIO: És az én gőgöm szemben állnak!
Én nem félek tőlük!

LOREDANO: Én félek Giorgio! A képeid nem tetszenek! Nem érzik — nem értik —

GIORGIO: Nem értik! És ha nem értik?

LOREDANO: A leghiggadtabbak is ellened fordultak. A képeidet nem értik! Ez a baj Giorgio! Nem értik!

GIORGIO: (ingerülten) Messer doge! Ön sem fogja érteni a képeimet. Jó! Hallgasson meg: a leányáról szól az ének! Ezek a képek Dantéhoz méltók! A leányáról szól az ének! Az eredendő bűn terhét viseljük, — az ön leánya is viseli! Éhesebbek vagyunk a farkasoknál és az ön leánya vérszomjas! Az undorító Leviathan uralkodik rajtunk! Nézze meg a képet — ott van a keleti falon! Nézze meg Leviathant és látni fogja — — — az a rongy leány öleli, csókolja azt a barmot! És az a barom kéjmámorosan otromba melódiákat fütyöl neki! Csak barom legyen — ez az asszonyok szerelme! És ezt megérteni olyan nehéz? És bűvös körben körülöttük rózsafüzéreken vezetett hét tigri-
sek és mindegyik hátán egy-egy meztelen rongy, és mindegyik teste, arca, lelke egy...
(a Cecilia képre mutat) itt van, nézze ezt a rongyot! Ő — a céda! Ő az asszony! És ehhez magyarázat kell?

LOREDANO: Giorgio! Mi ez! Megörültél!

TIZIAN: Giorgio — kérlek Giorgio —

GIORGIO: A déli falon — nézd meg!

Nézd meg — ott vonaglik a sötét hideg Kaukasos ormán éles láncokba verve, véresen Prometheus — nem — nem Prometheus — egy férfi! És sas helyett hegyes körmeit a húsába vágja, a szíve vérét issza egy szajha — a te szépséges leányod! Nézd meg és gyönyörködj benne! A világnak éneket énekeltem a leányodról, — Dantéhoz méltó éneket!

LOREDANO: Dantéhoz méltó ének! (a doge ingerülten feláll) Te kegyetlen művész! A leányom! Az én vérem! — Te kutya idegen!

GIORGIO: Igen! Te gögös velencei! De én gögösebb vagyok, mint ti ketten! És én — a jött-ment idegen — ebből a műhelyből kikergetlek téged!

LOREDANO: (indulatos mozdulattal a botját ütésre emeli) Engem! Giorgio! (a felemelt botot bágyadtan leereszti) Nem — nem bántlak! Nem — nem! A castelfrancoi Madonnát te festetted! Neked mindent szabad! Nem bántlak! Nem! A castelfrancoi Madonna — isten sugallata! Nem bánthatlak! Az isten bocsássa meg vétkeidet. Én nem bánthatlak! (a hallgatás jeléül a

kezét a szájához emeli, — aztán a padlón háromszor kop-pant) Tizian — ez titok marad — titok! Titok!
 (a doge szolgája belép, — a szolgálkhoz) A San Silvestro templomba megyünk! Tizian — jöjj, kísérv; a karodat — a karodat. Így! Isten legyen irgalmas velünk!

A doge és Tizian a szolgálkakkal a bal ajtón elmennek. Giorgio komor tekintettel utánuk néz, majd arra a székre ül, amelyen a doge ült; kissé bágyadt. Egy pillanatra csend. Aretino a másik ajtón csendesen belép.

ARETINO: Barbarelli úr! Hallottam mindent! A messer doge! Titok! Nevetséges! Miért maradjon ez titok? Tudni fogja egész Velence, Róma és Firenze, a pápa és a császár, hogy ön, a festők királya -- kidobta műhelyéből Velence sipkás királyát —

GIORGIO: Te hallgatództál? Titok maradjon kölyök! Te hallgatództál!

ARETINO: Véletlen — véletlen, — nem merem bejönni! Az embernek van néha ilyen szerencséje! Micsoda felséges látvány — az egyik király kidobja a másikat! Milyen szép szerencse! Én nem akartam hallgatódzni — nem! Az egész világ bámulni fog! A nobilek majd megrémülnek! A pápa belebetegszik

a nevetésbe! A császár örömeiben örgrófi rangot ad majd önnek! Milyen isteni mesét fogok ebből csinálni! Bokros, virágzó botrány lesz belőle! Micsoda szép kis könyvecske lesz ebből!

GIORGIO: Te gyalázatos!

ARETINO: Nem — nem gyalázatos! Csak élni akarok — a tollam hegyén akarok élni! Az igazságot elmondani bűn?

GIORGIO: Az igazság — — ismét pénzt akarsz?

ARETINO: Majd később — ebben a pillanatban még nem! A structoll ára miatt zaklat az a gazember Menasse. Egyelőre tíz aranyra volna szükségem. De később — kérem — valamivel — később! Fontos közlendőim vannak! Egy gyönyörű hölgy lakik a Borgo Loccon, — ott mindjárt Cecilia mellett. Szerelmes belém! Szegény — szerelmes belém! Tegnapelőtt serenádöt énekeltem neki és az ön szép szavú mandolináján kísértem a szerelmes dallamot! A sarki csillagot még láttam, mikor Cecilia a kapun kilépett és — ment! Az a zöld hosszú

ruha volt rajta — és az a fehér fejkötő, amit mint Madonna viselt, mikor ön festette! Emlékszik? Én halkán utána mentem — messze, messze — — a városon kívül partra szállt és a Mestre felé vezető út elején felült egy kocsira — és elszökött! A szememmel láttam!

GIORGIO: Mestre — Treviso, Castelfranco! Castelfranco!

ARETINO: Luzzo még itt van. Utána fog menni — majd meglesem!

GIORGIO: Luzzo! Utána megy! Luzzo! Jól van. Menjenek.

ARETINO: Ne szomorkodjék Barbarelli úr! A nap azért süt, ha ön szomorú is! Egy leány, egy asszony — semmiségek — — de a Piazza tele van csöcselékkal! Most onnan szaladtam ide — és ők majd jönni fognak!

GIORGIO: Kicsodák?

ARETINO: Szabók, kőművesek, asztalosok, faragók, korcsmárosok, lármás asszonyok, urak, akik be vannak írva az aranykönyvbe,

és urak, akik nincsenek beírva az aranykönyvbe; doge-familiák sarjai és mindenféle rendű más csőcselék! A Canale Grande, föl a Rezonico házig tele van gondolákkal! Tiziant éltetik, ezt a kontárt! Látja — ez tud hízelegni Velencének! Oh! — ez tudja a módját!

GIORGIO: Utállak! Ne lássalak többé! Menj a csőcselékhez? Közéjük való vagy!

ARETINO: A csőcselékhez? Én? A csőcselékhez? Jól van — elmegyek; de majd velük jövök vissza Barbarelli úr! Majd velük jövök vissza!

Wolfram, Mörike, Van Royer a bal oldali ajtón belépnek. A föllépésük kimért, fejhajtással köszönnek.

ARETINO: A viszontlátásra Barbarelli úr — a csőcselékkal!

Aretino a bal oldali ajtón elmegy. Giorgio ülve marad egy pillanatig a kereskedőkre mered.

GIORGIO: A képek miatt! — — Foglaljanak helyet az urak! Ma pompás idő van! Remek, szelid világítás! Pompás idő!

WOLFRAM: Valóban az idő pompás!

GIORGIO: És sokan vannak a Rialton? Ma még nem mentem ki! Sokan vannak a Rialton?

VAN ROYER: Sokan voltak — de a tömeg legnagyobb része levonult a Piazzára!

GIORGIO: A Piazzára?

VAN ROYER: Igen.

MŐRIKE: Gondolákon és gyalog mentek.

GIORGIO: A tömeg!

WOLFRAM: Igen a tömeg; mondjuk Velence lakosságának értelmes, lelkes része.

VAN ROYER: Amint méltóztatik tudni — ma vasárnap van — és az emberek ilyenkor szokták az új képeket nézni.

MŐRIKE: A lelkes velenceiek! Egész héten dolgoznak — és vasárnap megnézik ami megnézni való van.

GIORGIO: Vecsernye után! Úgy van!

WOLFRAM: Ma — Barbarelli úr, — ma Tiziant ünneplik!

VAN ROYER: Én most először láttam ilyen ünneplést, és bámulom a déli emberek tüzét! Valóban csodálatos nép!

GIORGIO: Igaza van! Csodálatos nép! Tizian remekelt! Én mindig bíztam benne!

WOLFRAM: És mi — önben bíztunk Barbarelli úr!

GIORGIO: És csalódtak?

WOLFRAM: A velenceiek mondják!

GIORGIO: És már önöknek is megmondták?

WOLFRAM: A harmadik napja, hogy részint együtt, részint külön figyeljük az embereket. Sajnálatos — de az ön képei nem tetszenek!

MŐRIKE: Senkinek sem tetszenek.

GIORGIO: Nem tehetek róla. És önöknek sem tetszenek?

WOLFRAM: Mi, — azt hiszem, — ebben a kérdésben nem dönthetünk.

MŐRIKE: Velence lakossága már döntött!

WOLFRAM: Szerződésünk értelmében Tizian úr képeit átvesszük és kifizetjük — de az

ön képeit nem vehetjük át — és azért jötünk, hogy önnel a képüzletünket rendezzük.

GIORGIO: Az üzletet akarják rendezni! Az üzletet!

WOLFRAM: Igen — az üzletet. A szerződésünk tartalmához a legszigorúbban ragaszkodunk. A velenceieknek az ön képei nem tetszenek — és mi nem vesszük át az ön képeit.

GIORGIO: Ez elég világos!

WOLFRAM: Világos és igazságos.

GIORGIO: És bizonyos az, hogy azért, mert talán sokaknak nem tetszenek — a képek rosszak is?

WOLFRAM: Ez nem tartozik reánk. A képek nem tetszenek és ez nekünk jogot ad arra, hogy a képeket át ne vegyük, de ha ön nekünk nem hisz — majd hinni fog!

GIORGIO: Lehet. De az is lehet, hogy nem fogok hinni!

WOLFRAM: Barbarelli úr — reményelem, hogy ön nem szándékozik velünk pörlekedni!

Határozottan kijelentem, hogy a képeket nem vesszük át.

GIORGIO: Rendben van. A képek áráról lemondok. Az aranyaik nem kellenek!

WOLFRAM: A kérdés üzleti részét tehát elintéztük. Most csak arra kérjük, hogy a képeket sziveskedjék a falakról eltávolítani.

GIORGIO: Azt nem teszem! Az aranyaikat megtarthatják — de a képek ott maradnak!

WOLFRAM: Lássa be kérem, hogy azok a képek nem maradhatnak a házunkon! A lakosság megbotránkozása a mi üzleti érdekeinket is sérthetné!

GIORGIO: Hideg északi emberek!

WOLFRAM: Hideg északi emberek! Miért sértegeti ön az északi embereket? Hiszen ön is üzletember!

Cecilia a jobb oldali ajtón belép és közel az ajtóhoz egyik pillanatra megáll, majd közelebb jön.

WOLFRAM: Most az ön üzleti érdekeiről van szó. Látja Barbarelli úr — ezek a képek elriasztanak az ön megrendelőit. Első sorban

az ön üzleti érdeke kívánja, hogy azok a képek eltűnjenek! Kaparja le! A foglalót nem is kívánjuk vissza! Kaparja le — és adja nekünk vissza a tiszta falakat! Hiszen mi tiszta falakat adtunk önnek! (Meglátja Ceciliát) Ama nő ismét itt van!

GIORGIO: (fölkel és vissza nézve meglátja Ceciliát)
Te örömröntő!

Cecilia lesüti a fejét és arcát a két kezébe rejti.

GIORGIO: Te örömröntő! Gyönyörködni jöttél ide!

CECILIA: (elszánt bátorsággal Giorgio szeme közé néz)
Nem!

GIORGIO: Mit akarsz itt!

CECILIA: Melletted akarok lenni!

WOLFRAM: Végezzünk Barbarelli úr! Ismétlem — értse meg a helyzetét, az ön üzleti érdekei követelik — kaparja le a képeket!

GIORGIO: Üzleti érdekeim — nekem? Ember! Rettenetes kalmár! Szörnyeteg!

WOLFRAM: Ön ismét megsért engem!
Igen — igen, az ön üzleti érdekeiről van

szó! Hiszen a festés az ön mestersége!
A szépség az ön fejős kecskéje!

GIORGIO: Mit mondott ön? (A zacskó aranyat, melyet előlegképen kapott, indulatosan Wolfram lábai elé dobja.) Itt vannak az aranyaik — vigyék! Hallgasson ide! Mikor önök kereskednek, céljuk az arany! Verejtékes munkájuknak ingere az arany. Minden gondolatukra, érzésükre az arany nehezedik. Az én lelkemet az arany súlya nem nyomja; én játszva vidáman dolgozom. Az én dolgom az istenek játéka; szépség a célom és a szépségnek súlya nincs. A szépség vágya elfelejteti velem az éhséget és én nem érzem a szegénységemet. Gondolatokkal és színekkel játszom, — a teremtő hatalmát érzem a lelkemben, mikor dolgozom. Nem félek a pápától, és födetlen fővel állok a koldus genie előtt; a lelkem ártatlan még akkor is, ha loptam, öltem. Gazdagabb vagyok minden gazdagoknál. Enyéme a felhők, a föld, — a hegyek, a rónák és a csodás vizek; a virágok szépsége az enyém — enyéme a színek és enyéme az édes melódiák! Enyéme a könnyek, a kacagás,

enyém a bánat és enyéme az érző emberzivek! Én művész vagyok!

VAN ROYER: Milyen gögösek az emberek itt a délen!

Giorgio nyugtalanul jár föl és alá és nem figyel a párbeszédre.

WOLFRAM: A gazdasága szép! Ön valóban gazdag — mert annak érzi magát.

GIORGIO: Menjenek — menjenek kérem! A vérem elragadt — Tizian és Piombo helyett beszéltem és Bellini helyett és da Vinci és Agnolo helyett beszéltem. Nem — németek, nem — nem magamról szóltam!

WOLFRAM: Ezt ne mondja, Barbarelli úr — én értem és megengedem — ám jól van, a világ az öné, de látja, ön festeni nem tud! Ön megbizhatlan munkás — (diszkrét módon Cecilia felé int) asszonyhoz kötött ember!

CECILIA: És ha asszonyhoz van kötve!

WOLFRAM: Kérem, — én nem önhöz beszéltem. Tulajdonképen — ki ez a nő?

CECILIA: Én a szeretője vagyok! A szeretője isten és emberek előtt! Akar ön még egyebet is tudni?

GIORGIO: (Cecilia előtt megáll) Mit akarsz itt?

CECILIA: Szenvedni akarok Giorgio!

GIORGIO: Szenvedni — te!

CECILIA: Verj meg engem. Korbács való nekem! Korbács — —

GIORGIO: Menj a szeretődhez —

CECILIA: Tiszta vagyok Giorgio!

GIORGIO: Nézd meg magad — ott vagy a Fondacon, — ott vagy a tigrisek hátán! Ott vagy a barom Leviathan ölében! Ott vagy! Ugye tudok festeni! Láttad magadat? Láttad Leviathant a barmot, és a meztelen lelkedet?

CECILIA: Láttam Giorgio! Nem én vagyok! A lelkem, a testem tiszta!

Kívülről távoli lárma hallatszik — lassan fokozódva közeledik.

WOLFRAM: Barbarelli úr — figyeljen csak! Hallja Velence hangját — ez Velence hangja, és most remélem, lekaparja a falakat!

GIORGIO: Menjenek! Kaparják le! Menjenek!

WOLFRAM: Le fogjuk kaparni!

MŐRIKE: Most értjük! A magánügyeit festette le nekünk!

VAN ROYER: Ön csodálkozik? Déli emberek!

WOLFRAM: Isten önnel Barbarelli úr!

Wolfram, Mőrike, Van Royer elmennek.

GIORGIO: Megtörtént amit akartál!

CECILIA: Én nem tudom, hogy mit akartam. Ezt nem akartam Giorgio!

GIORGIO: Hát mit akartál!

CECILIA: Egészen akartalak! A büszke művész-lelkedet akartam, és te megvetettél engem!

GIORGIO: Te a véremet akartad!

CECILIA: Visszahoztam az örömedet!

GIORGIO: Az örömöm meghalt. Te ölted meg! Kitépted a szemeimet, összetörted a kezemet, kitépted a nyelvemet, és ólmot öntöttél a füleimbe! Nem látok többé! Számomra nincsenek többé színek. Meghaltak a melodiák! Astarte vagy, — Astarte!

CECILIA: Tiszta vagyok Giorgio! Szomorú voltam, és hideg voltam. Én meg merném neked mondani, ha meleg lettem volna!

GIORGIO: Te! Hideg! Te Astarte! Vétkeztem, mikor Madonnának festettelek téged! Hazudtam! A castelfrancoi Madonna árulás, istenkáromlás, gyalázat! Ezer darabra tépem azt a hazugságot! Oltár fölött a te képmásod! Az ördög munkáját végeztem! A te testedben Lucifer kísértett meg engem. Mikor festettelek, imádkozni véltem, holott káromoltam! Ezer darabra tépem azt a hazugságot!

Kívülről a zaj mind jobban hallatszik.

CECILIA: Madonna! A Madonnát éreztem magamban, mikor előtted ültem.

GIORGIO: Játszottál és én hazudtam!

CECILIA: Én csak szerettelek és a szerelmem megszentelt engem! A Madonnát éreztem magamban és Madonna voltam, mikor festettél. Most szenvedni akarok veled!

GIORGIO: Menj Pietrohoz! Az majd fest téged! Menj a szeretődhez!

CECILIA: Nem! Nem! Nem! Ha Pietro az ujja hegyével érinteni mert volna engem, (egy kis tört vesz ki a kebléből és Giorgio elé a földre dobja), ezzel a törrel amit tőled kaptam, nyakon szúrtam volna —

GIORGIO: Eh! hazudsz!

CECILIA: Én soha sem hazudtam! Szomorú voltam és hideg voltam. Az ajtóm küszöbéről beszélt velem kétszer.

GIORGIO: Hát mégis — az ajtóküszöbödre engedted —

CECILIA: Igen. Megmondtam neki, ha csellel, vagy erővel betörne hozzám, leszúrom, és sírva hagyta el a küszöbömet!

GIORGIO: A gyáva! Nem ismeri az asszonyok szerelmét! A gyáva!

CECILIA: A San Silvestro templomba lopódtam és imádkoztam, bár hálnál meg — az én tennivalóm olyan egyszerű lenne!

(Kivülről közelebb hallatszik a lárma.)

GIORGIO: Hallod! Hallod az ördögök muzsikáját! Menj kiabál velük!

Tizian izgatott sietséggel berohan.

TIZIAN: Giorgio — kérlek, jőjj! Menjünk!
A kis canalison elmehetünk és nem veszi észre senki. Jőjj! Az istenért! Az emberek megőrültek! Jőjj — meneküljünk!

GIORGIO: Nem megyek!

TIZIAN: Giorgio! Kérlek — jőjj; a nép kiméletlen, a nép kegyetlen! Jőjj! Kérlek siess! Giorgio — Cecilia, minden szentekre kérlek benneteket — meneküljete!

GIORGIO: Nem megyek! A népnek igaza van! Rabszolga munkát végeztem! A harag munkája becsstelen! A népnek igaza van!

TIZIAN: A népnek nincsen igaza! A nép hallgasson, ha a művész beszél!

GIORGIO: Tizian — öröm nélkül ne dolgozz soha! Inkább halj meg! Az én örömtelen munkám káromkodás!

TIZIAN: Giorgio — menjünk! Menjünk!

A tüntető tömeg az ablak előtt csoportosul. A zúgásból ki lehet hallani: „Éljen Tizian!“ „Giorgione kontár!“ „Szégyen!“ „Velencc szégyene!“ A tömeg az ablak előtt éktelen lármát csap. Rothadt narancsokat, fügéket, apró csigahéjakat, elhasznált meszelőket, cserepeket dobálnak az ablakokra.

Az ablakok csörömpölve összetörnek; marékszámra repülnek be a rothadt narancsok, fügék, apró csigahéjak, miközben folyton hallatszik: „Giorgione kontár!“ „Szégyen!“ „Velençe csúfsága!“ „Éljen Tizian!“

Giorgio a műhely közepén áll és bátran szembe néz a tömeggel. Cecilia hol Giogiot, hol a tömeget nézi és kihívó tartásban néhány lépésnyire oldalt szembenáll a zajongókkal. Tizian tanácstalanul a trón mellé vonul.

Az ablakon bedobott mindenféle holmik közül a legtöbb Ceciliát éri.

LORENZO: (Az ablakon bekiált) Mázoló! Kaparja le!

SOK HANG: Éljen Tizian!

ANTONIO: Menjen apró kis képeket festeni!

ANDREA: (Az ablakon bekiált) Kontár! Mázoló! Gyalázat! Éljen Tizian!

SOK HANG: Szégyen! Éljen Tizian!

LORENZO: Giorgione! A németek! A németek! A németek nem fizetik ki az aranyakat!

SOK HANG: Szégyen! Éljen Tizian!

A kiabálások egy ideig tartanak.

ARETINO: Egy asszony van itt, emberek!
Egy asszony van itt!

Egy pillanatra csend.

CECILIA: Gyalázatos Aretino! Te is!

ARETINO: Ahol kell, — mindenütt jelen vagyok! Te gögös curtisan! Pietro nem kellett neked! Emberek! Ez a szeretője!

CECILIA: Engem kövezzetek emberek! Igen! A szeretője vagyok! Engem kövezzetek! A bűnös én vagyok!

Akövetkező pillanatban egy zápor, mindenféle repül Ceciliára.

CECILIA: Köveket! Köveket emberek! Hozzatok sziklákat! Engem kövezzetek! Engem festett a Fondacora! A bűnös én vagyok! Köveket hozzatok!

Ismét egy zápor, mindenféle holmit dobnak rá, és e közben éktelenül ordítanak, és hallani lehet: Cecilia: La curtisana! La curtisana!

CECILIA: Gyáva emberek! Köveket hozzatok! Köveket! Sziklákat hozzatok! Kövezzetek — ti gyávák! Kövezzetek — a bűnös én vagyok! Kövezzetek! Sziklák alá temesetek!

Cecilia elszédül. Tizian hozzá rohan, felfogja és a kerevetre viszi. Cecilia az arcát a kerevet egyik párnájába rejti és látszik, hogy sír.

A tömegből néhányan észreveszik Tiziant és frenetikusán kiáltják: „Éljen Tizian!“ „A Rialtora emberek!“ „Tizian a Rialtora!“ „Éljen Tizian!“ Lorenzo, Antonio és Andrea a bal oldali ajtón berontanak a műhelybe, és mialatt ők bent vannak, a nép folyton éljenzi Tiziant.

LORENZO: Tizian úr, a nép nevében kérem jöjjön velünk a Rialtora!

ANTONIO: A nép látni akarja!

ANDREA: A nép ünnepelni akarja!

TIZIAN: Emberek! Bocsássatok! Nem — nem mehetek, — megöltök!

ANTONIO: A nép akarja! Hallja! A nép követeli! Ünnepelni akarja!

TIZIAN: Nem megyek! Emberek — kérlek, ne bántsatok! Nem megyek!

LORENZO: Ha nem jön, visszük!

ANTONIO: Visszük erővel! Jöjjön!

LORENZO: Mi megmutatjuk Velencének, hogy ki a festő, és ki a kontár!

ANDREA: Mester — gyerünk! A nép akarja! Ha nem jön — visszük!

TIZIAN: Ne bántsatok! Nem megyek! Polgárok — ne, ne bántsatok!

Eközben Lorenzo, Antonio, Andrea felkapják Tiziant és kiviszik. A tömeg frenetikusan élteti Tiziant. A tömeg folytonos éljenzés között lassan elvonul, mialatt Giorgio az ablakhoz megy és egy pár pillantig az elvonuló tömeg után néz.

Cecilia föleszmél és körülnéz, majd Giorgiora függeszti szemét.

Giorgio a karosszékbe ül.

Egy pillanatnyi szünet.

GIORGIO: Bevégeztetett! Szégyen vonult el fölöttem, és bemocskolt engem. Velence! Velence volt az anyám! És az anyám meggyalázott engem!

CECILIA: Menjünk el innen Giorgio!

GIORGIO: Mi ketten? Ki vagy te? Én nem ismertelek téged!

CECILIA: Én nem kérek tőled semmit, de érzem, hogy öröktől fogva egymáshoz vagyunk kötve, és nem lehetünk meg egymás nélkül. Menjünk el innen Giorgio!

GIORGIO: A derült szépség világosságába születtem és te bevezettél engem a szomorú

sötétségbe. Árnyék esett a lelkekre — és a hideg sötétségben szennyes lett a lelkem. A nyájas szépség idegen előttem. Az örööm meghalt.

CECILIA: Én visszahoztam neked az örömet!

GIORGIO: Te megölted az örömet! Eddig úgy éreztem, hogy hatalmas, láthatatlan fehér szárnyaim vannak! A szépség világába repültem, de te megsebezted a fehér szárnyaimat! A földre estem és most szomorú ember vagyok!

CECILIA: Nézd Giorgio, a szomorúság is szép!

GIORGIO: A szomorúság nem szép. Az isten nem szomorú, holott a szépség ő belőle árad! A seraphok nem szomorúak és szépségben élnek. A szomorú művész vak.

CECILIA: Menjünk el innen!

GIORGIO: Minek? Veled? Igazad volt — én már nem tudok festeni. De Pietro Luzzo tud festeni! Menj a szeretődhez! Tanítsd meg festeni azt a kontárt! Hiszen tetszésed szerint annak adod a művészi hatalmat,

akinek akarod! Tőlem elvetted — és most menj — és add Pietronak! Menj és csinálj belőle művészt!

CECILIA: Nem megyek Giorgio! Te hívtál, Giorgio. Nem megyek! Én érted jöttem!

GIORGIO: A szeretődhez menj!

CECILIA: Nem! Nem megyek! Tegnapelőtt voltam Castelfrancoban, — elmentem a Madonnához! Korán reggel ott voltam nála. Félttem tőle — és nem mertem fölnézni hozzá! Az oltár előtt a lépcsőkre borultam — és sírtam. Szégyeltem magam, és kértem, hogy öljön meg. Aztán, — mintha a kezeit éreztem volna — fölemelte a fejemet és én rá néztem — az örök mécses világossága mellett ott láttam a Madonna képen — veres betűkkel, mintha vérrel írtad volna a szerelmes leveledet! A szerelmes leveled ott van az oltár fölött, — a Madonna mosolygott reám és én, remegő szívvel olvastam a szerelmes leveledet! Jöjj Cecilia, siess, a tied vár! Ezt írtad Giorgio — és én eljöttem érted!

GIORGIO: Ezt régen írtam — régen! Most? —
Mindegy!

CECILIA: Giorgio! Minden kegyetlenségemet
a szerelmem parancsolta! Elhagytalak, mert
szerettelek! Úgy éreztem, hogy a lelkedet
nem adtad nekem és elhagytalak — én
egészen akartalak!

GIORGIO: És a lelkemet vitted magaddal!

CECILIA: Azt akartam. A lelkedet akartam!
Igen! A véredet is akarom; minden csepp
véredet akarom, és az utolsó lehelleted is
legyen az enyém!

GIORGIO: Te vitted el a nappalaimat; te
vitted el az éjszakáimat!

CECILIA: Tisztán, szűzen hoztam neked vissza
a testemet — lelkemet!

GIORGIO: Sötét gondolataid voltak!

CECILIA: A gondolataim megkínóztak engem!
Éjjelenként, mint a kivert kutya leselkedtem
a házad körül — és nem mertem belépni!
Féltem tőled — te dolgoztál és én remeg-
tem tőled! Féltem, hogy remeket fogsz

alkotni. Mint a kivert kutya leselkedtem a házad körül!

GIORGIO: Te szép Pietro!

CECILIA: Kínozni akartalak! Gyönyörködni akartam a szenvedéseidben! Ne dobj el engem!

GIORGIO: Te örömrontó!

CECILIA: A szerelmem gyöngédségében fűrösztöm a lelkedet. A forró vérem rubinjait adom neked és a csókjaim édes borával itatlak meg!

GIORGIO: Gyilkos gondolataid voltak!

CECILIA: A halált érzem mellettem! Még egyszer — utoljára élni! A halált érzem és ölelni akartalak! Örültség volt, amit tettem, amit mondtam. Látod, milyen szelid lettem! Giorgio! Szeretlek, bármit mondok, bármit teszek. Rossz vagyok, nagyon rossz vagyok, de nagyon szeretlek! Ölelj meg Giorgio!

Cecilia meg akarja ölelni Giogiot; — Giorgio ellöki magától. Cecilia kétségbeesetten visszatántorodik és a trón karjába fogódzik, majd a trón lépcsőjén összeesik.

GIORGIO: Nem! Menj a szeretődhez.

Tizian belép.

TIZIAN: Giorgio! Cecilia!

GIORGIO: Ne törődj vele! Neki meg van a maga útja, ő majd végig megy rajta.

TIZIAN: Mindnyájan a megkezdett útjainkon járunk és letérnünk nem lehet!

GIORGIO: Te a dicsőség útjain jársz!

TIZIAN: És a dicsőség is fáj! A Rialton a kétségbeesés, a rémület kergette szét az embereket! Most már mindenki tudja, hogy itt van a fekete halál!

GIORGIO: Szegény emberek!

TIZIAN: Sokan a vízbe ugrottak és úgy iparkodtak a másik partra, hogy meneküljenek valamitől, amit nem láthattak. Sokan elájultak, sokan imádkoztak, káromkodtak — és én alig tudtam szabadulni!

GIORGIO: Menekültek! Milyen könnyű ezt elbeszélni!

TIZIAN: Cecilia — az atyád azt parancsolta, hogy ma este menj hozzá.

CECILIA: Az édes atyám? Nem megyek.
A Scala dei Giganti-t nem fogom többé
láttni.

TIZIAN: El kell menned! Az atyád szeret
és vár téged! Hátha nem láthatod többé!

CECILIA: Nem mehetek! Vége!

TIZIAN: Giorgio — kérlek menjünk el innen!
Menjünk Rómába!

GIORGIO: Majd elmegyek! Nehéz álomom
volt. Nem Rómába — nem. Nehéz álmod
láttam az élet útján — —

TIZIAN: A művészek álma nehéz Giorgio!

GIORGIO: A te utadon virágok fognak nyíltni
Tizian! Te győztél! Te látod az életet —
te erősebb vagy mint az élet!

TIZIAN: Nem győztem Giorgio!

GIORGIO: Én tudom, hogy győztél! Én nem
fogok többé festeni. Most már felesleges
vagyok itt — és várok, amíg az, aki küldött,
visszahív! Az igazi seraphok közé vágyom!
Vissza ahonnan jöttem! Vissza a seraphok
közé!

TIZIAN: Giorgio! Ne — ne —

GIORGIO: Látod, félek az ecsettől, félek a színektől, mint a gyermek, aki megégette magát — a tüztől! Egy üres váson, kétségbe ejtene! Már nincs mit festenem! A szépséget nem látom többé. Az ember brutálitását te, te éreztetted meg velem — te, akitől szabadulni nem tudok!

GECILIA: Az enyém vagy Giorgio!

GIORGIO: Látod Tizian — — Boticelli beszélt egyszer — — Beato Angelico, mikor festeni akart, bőjtölt és kerülte a barátok vidám, parlagi beszédeit; a zárda árnyas szőlőlugasai alatt sétált, a nyíló virágokat szemlélte és tiszta fehér lelke önmagába mélyedt. Aztán csendes misét mondott, nemes gyümölcscsel, édes tejjel és kenyérral csillapította az éhséget és reggelenként így, tiszta lélekkel lépett be a fényteljes műhelyébe — ott letérdelt és imádkozott.

CECILIA: És te — — mielőtt festettél, engem csókoltál meg. A szerelem volt az imádságod!

GIORGIO: Beato Angelico az istenhez imádkozott. Az imádsága alatt aztán egyenként megjelentek előtte az angyalok és ő színről-színre látta őket! Beato Angelico az angyalok társaságában festett; ő a tiszta, a nemes szépséget látta! De én csak ezt a daemont látom! Ez van előttem, ez sugalmaz, ez gyötör engem! Ez vezette a kezemet a Fondaco falán! Ez vezette a kezemet, mikor a kétségbeesést, a gúnyt, az undorító Leviathant, a gyáva Prometheust és ezt az asszonyt festettem!

CECILIA: Giorgio! Szerettelek! Ne bánts engem — —

GIORGIO: A lelkem derült pogány istenekre vágyott, de a kezem nem engedelmeskedett és én undorral mázoltam, kentem a piszkos színeket; valami ellenállhatatlan erő korbácsol, hajtott előre. Nem láttam mást — csak őt, a daemont, aki parancsolt és kétségbeesve láttam, mint születik meg a kezem nyomán egymásután ő — csak ő! Éreztem, hogy ez a daemon erősebb mint én, és én gyáván engedelmeskedtem neki!

CECILIA: Giorgio! A szerelem vezette a kezedet! Ölj meg — ölj meg!

GIORGIO: Nem! Neked élned kell! Te bolondja az életnek!

CECILIA: Nem — nem! Vértanuja vagyok az életnek — vértanuja vagyok a szépségnek épen úgy, mint — te!

GIORGIO: Beteljesült! Félek az ecsetemtől, undorodom a színeimtől! A velenceieknek igazuk van. A mennyei szépség rájuk bízott. A pogány isteneknek úgy tetszett, hogy a nemes szépség itt, a lagunák partján viruljon — és én méltatlan vagyok. Az eleven szépség él itt az emberek között — és ők kicsúfoltak engem!

TIZIAN: Neked szabad volt tévedni!

GIORGIO: Az igazi nagyság tiszta! Ezzel az ecsettel festettem (az alvó Cecilia képre mutat) ezt a képet — ezzel festettem utoljára tiszta lélekkel! Neked adom Tizian! Amit én elkezdtem, tiszta lélekkel folytatd te! Benned akarok tovább élni! (Az ecsetek közül indulatosan felkap egyet — ketté töri és Ceciliához vágja.)

Ne! Ne! Menj Pietrohoz! Vidd neki az ecseteimet!

Cecilia felugrik és mint a tébolyodott tördeli a kezeit és Giorgio előtt térdre veti magát.

CECILIA: Nem! Nem! Élni akarok! Élni! Veled!

GIORGIO: A carnevalban találkoztam veled! Bolond világ volt — mindenki álarcot viselt — és a halálom a te képedben jelent meg nekem! A Scala dei Gigantin adtam el lelkemet! (összetör még egy ecsetet és Ceciliához vágja). Ne! Ne! Vidd Pietrohoz!

CECILIA: (Térden Giorgio felé kuszik.) Giorgio! Az élet szent nevében könyörgök, — légy irgalmas!

GIORGIO: Menj vissza a carneválba!

Függöny.

HARMADIK FELVONÁS

Szín: ugyanaz, mint az első felvonásban. Este van. Az ablakokon át a homály dacára látni lehet a Canale Grande vizének szürkés fényét és a másik parton a paloták körvonalait. A műhelyben a két kandeláber gyertyái égnek.

Giorgio a nagy karosszékben gondolatokba merülve ül. Pietro Luzzo egyszerű ruhában a baloldali ajtón kissé félénken belép és a trón felőli oldalon Giorgio felé közeledik — majd megáll.

GIORGIO: Mit akarsz! (Mozdulatot tesz a töre után)

LUZZO: Kés nélkül jöttem Giorgio! — Előbb hallgass meg —

GIORGIO: Nem hoztál kést magaddal! És ha volna késed?

LUZZO: A védelemre gondoltam volna; de én nem akarok védekezni Giorgio!

GIORGIO: Hamar, hamar — mit akarsz?

LUZZO: Elvesztettem az amulettetem és félek a haláltól. Nyugodtan akarok meghalni Giorgio.

GIORGIO: Te — nyugodtan meghalni!

LUZZO: Ma nagyon sok embert temettek — — a fekete halál — — és te is meg-

halhatsz. Elvesztettem az amulettetem és én félek.

GIORGIO: A hitvány életedet félted?

LUZZO: Én megsértettelek téged; én — a lelkemben megöltelek téged! Félek a haláltól! A halálotat kívántam. A gyóntatóm küldött hozzád! A halálotat kívántam.

GIORGIO: A halálotat! Miért nem öltél meg?

LUZZO: Te művész vagy. Nem mertem.

GIORGIO: Amit érzünk, azt a lelkünk elkövette. A véres gondolatok is ölnek; a szomorúság is lassan ölő mérég. A gyűlöletnek a szavai mérgezett nyilak — gyilkosok vagyunk, — gyilkosok vagyunk mindannyian!

LUZZO: Én elvesztettem az amulettetem — én meggyóntam. Itt — amíg élek, akarok előtted vezekleni. A fekete halál — megfojthat engem. Vezekleni akarok!

GIORGIO: Te gyáva! Egy pillanatnyi üdvösségért az örök kárhozat semmi! Te gyáva!

LUZZO: Az üdvösségből egy pillanat sem jutott nekem. Hallgass meg Giorgio! Meg kell tudnod a bűnömet és meg kell ismerned a szenvedéseimet, és meg kell tudnod, hogy ő nem vétkezett!

GIORGIO: Nem vétkezett? Vétkezett, mert született!

LUZZO: Nem! — Hallgass meg Giorgio! Elvesztettem az amulettetem — és minden percben meghalhatok. Színről-színre láttam a pokoli kínban szenvedő emberek undorító halálát, amint az utcán, a templomban, a piazzán összeestek. Némelyik mit sem sejtve, mintha láthatatlan villám sujtotta volna, kiadta a lelkét, némelyik pedig a bűzös fekélyek kínja alatt megtébolyodva döglött meg.

GIORGIO: És te láttad — —

LUZZO: Láttam!

(Az ablakra mutat, amelyen át homályosan látni lehet, amint a tenger felé egymásután haladó egy-egy gondolán két koporsót visznek. A gondolákon, a vezetőn kívül egy álarcos pap és egy-két ember látható, akik égő gyertyákat tartanak kezükben.)

LUZZO: Nézd — nézd, így megy ez ma reggel óta!

Giorgio az ablak felé megy és nézi a halottakat vivő gondolákat, mialatt ismét két halottas gondola vonul a Rialto felé.

GIORGIO: Ma reggel óta! — — Pusztulás, pusztulás. Meghalnak, rakásra halnak, — de hátha ez a szabadulás, újra születés!

LUZZO: Félek Giorgio! Hallgass meg! A megváltó hét sebére esküszöm, hogy igazat mondok!

GIORGIO: Igazat! Mindegy! Mindegy!

LUZZO: Feltrében születtem és kószálva — szabadon nőttem föl mint a héjják. A vonuló zsoldosok látása kalandokra csábított — és pelyhedző állal felesküdttem egy zászlóra! Vidám gondtalan életet éltem — bátor voltam, tiszt lettem és öltem, raboltam, ahol épen lehetett! Velence szolgálatába kerültem és itt fölébredt bennem a szépség vágya! Velence megbabonázott és betegje lettem a szépségnek. Ott hagytam a zászlót — és sok munka után a műhelyedbe kerültem. Itt, nálad láttam meg Ceciliát, az első asszonyt, akit szerettem, és aki engem nem szeretett. Én, az egyszerű katona, félttem tőle. A pom-

pája, a szépsége, a fölényes viselkedése — elnémitottak. A lelkem lobogott, ha nem láttam — és nyomban alázatos, hűnyász-kodó lettem, ha rám pillantott. Csak egyszer — itt a műhelyedben, mikor a kis Emiliát idehoztad — árultam el szóval az izzó szerelmemet és ő mélyen megalázott engem. Téged szeretett, a nézésével, a hangjával, a mozdulataival, a mosolyával — egész lelkével! Giorgio — én sokat szenvedtem és féltem tőle.

GIORGIO: Te szegény ember!

LUZZO: Azon a napon — azon a napon, mikor elhagyott téged — azt hittem álmodom, megrémültem és boldog voltam, mikor azt mondta, hogy szeret, mikor elmentem vele. A vágyam, a hiúságom elhitette velem, hogy szeret — de alig hogy a gondolába ültünk, egy kis tört rántott elő és elszánt, félelmes nézéssel azt mondta — hogy leszúr, ha egy szót merek hozzá szólani. A piazzettán ki-parancsolt a partra, — és láttam, hogy a Palazzo Ducaleba lépett. Azt atyjához ment. Azóta kétszer voltam nála, — de a küszö-

bénél tovább nem mehettem. A törével fenyegetett, ha be merek lépni — és így tudtam meg, hogy nem kellek neki.

GIORGIO: Így volt! Nem lehetett másként! Így volt! Te nem hazudsz — nem — nem!

LUZZO: A bűnöm az volt, hogy a halálot akartam. Reméltem, tegnapig! Elvesztettem az amulettet, halálos álmaim voltak — és te is meghalhatsz — és tudnod kell az igazat.

GIORGIO: Te hallgattál! — te reméltél —

LUZZO: Igen — reméltem — de tegnap délután melletted állott és most már nincsen reményem. A megváltó hét sebére esküszöm — ez az igazság! Giorgio! A gyalázatodért imádkoztam a Madonnához! A gyalázatodért imádkoztam a San Marco csontjai mellett! A gyalázatodért három misét mondattam, — egyet a San Silvestroban, egyet Torcelloban és egyet a San Marco Madonna oltáránál! Giorgio! Hét nehéz viasz gyertyát áldoztam a castelfrancoi Madonnának — és a hét gyertyákat magam,

gyalog zarándokolva és bőjtölve vittem a Madonnának és a halálokat kértem tőle! Giorgio! Én elvesztettem az amulettetem, nehéz halálos álmaim vannak — és a fekete halál kínjaitól félek!

GIORGIO: Szegény ember!

LUZZO: A kezedet Giorgio! A te művész kezedet! (Letérdel és megcsókolja Giorgio kezét; Giorgio hirtelen megfordul és elrántja a kezét.)

GIORGIO: Menj — Menj! Menj!

Pietro Luzzo lehajtott fejjel a bal ajtó felé indul, amelyen Maria, Cecilia szobaleánya már belépett. Maria utána néz a távozó Pietro Luzzonak.

MARIA: (kissé félénken) Barbarelli úr! (Giorgio nem figyel) Barbarelli úr!

GIORGIO: Ki vagy? Mit kívánsz tőlem?

MARIA: Én — Maria vagyok, Cecilia küldött. Csak nehezen találtam ide — Cecilia — beteg, és azt izente, hogy Barbarelli úr azonnal menjen hozzá. Azt mondta, hogy siessek, de nem találtam mindjárt ide, jöj-jön — velem! Jöjjön!

GIORGIO: Beteg!

MARIA: Nem fekszik — de vörös foltok vannak a mellén — meg is mutatta. A szomszédházban — ahol lakunk, egy asszony és a leánya egy óra alatt meghaltak! És a másik szomszédságban is hárman haltak meg!

GIORGIO: Veres foltok — a mellén! A halál, az irgalmas halál!

MARIA: Jöjjön! Barbarelli úr! Jöjjön!

A campanile mélyen szóló harangja megkondul annak jeléül, hogy a város lakossága nagy veszélyben van.

GIORGIO: Most harmadszor — imádkoznak, de az isten nem hallja!

A harang megkondulása pillanatában Maria térdre esik és összetett kézzel halkán imádkozik. A harangozás tíz másodpercig tart. A harangozás után a bal ajtón belép a pap és két ministrans gyerek. A pap fehér karingben van és lilaszínű stola van rajta és kezében egy kis keresztet és egy imakönyvet tart. A ministrans gyerekek lilaszínű ministrans ruhát viselnek. A kezében szentelt víztartó, szentelt vízhintő és füstölő van.

A pap előbb Giorgionak és aztán Marianak csókra nyújtja a keresztet.

A PAP: Giorgio — te tudod — Velencében az Úr üldöző fekete angyala pusztítja a

lakosságot. Emberi ész, emberi erő ezt megakadályozni nem bírja. Imádkoznunk kell Giorgio. A híveim házait megszentelem, a te házáért is imádkozni akarok.

A pap kinyítja a könyvet. Maria és Giorgio letérdelnek. A pap félig halkán, félig hangosan olvassa az imádságot. Az ima a színpadon latin nyelven mondandó. A † jeleknél történik a szentelt vízzel való meghintés és utána füstölés. A szertartás végeztével a pap csókra nyújtja a keresztet Giorgionak és Mariának.

†

„Recordare, Domine, testamenti tui, et dic Angelo percutienti: Cesset jam manus tua, et non desoletur terra, et ne perdas omnem animam viventem.

Deus, qui non mortem, sed poenitentiam desideras peccatorum, populum tuum ad te revertentem propitius respice, ut dum tibi devotus existit, iracundiae tuae flagella ab eo clementer amoveas.

Domine, non secundum peccata nostra, quae fecimus nos, neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis.

Exaudi nos, Domine sancte Pater omnipotens aeterne Deus, et sicut domos Hebraeorum in exitu de Aegypto ab Angelo percutiente custodisti, ita mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo.

Exorciso te, immundissime spiritus. Omnis incursio adversarii, omne phantasma, recede ab hac domo in nomine Patris † et Filii † et Spiritus † Sancti. Amen.“*)

*) Emlékezzél, Uram a te szövegségedre és parancsold meg a te angyalodnak: Pihenjen már az ő keze, ne legyen a föld néptelen és ne irtsd ki róla az élő lelkeket.

Isten, ki nem akard a bűnös halálát, hanem a megtérését, tekints kegyelmesen a hozzád térő népedre, hogy midőn bűnbánólag hozzád fohászkodik, haragodnak ostorcsapásait fordítsd el tőle.

Uram! Ne tégy velünk a mi bűneink szerint, melyeket elkövettünk, és ne cselekedjél velünk a mi igazságtalanságaink szerint.

Hallgass meg bennünket Urunk, szent Atyánk, mindenható örök Isten, és valamint egykoron az Egyiptomból visszatérő zsidók házait megóvtad a sujtó angyaltól, azonképen küldd el nekünk is angyalodat a mennyek országából, aki megőrízze, oltalmazza, pártfogolja, látogassa és megvédje mindazokat, akik e házban laknak.

Kiüzlek téged, legtisztátalanabb szellem és feltartóztatlak téged lelki ellenségünknek minden támadása, elüzlek innen minden fantazma! Távozzál ebből a házból az Atyának † és Fiunak † és Szentlélek † Istennek nevében Amen.

A PÁP: Békesség legyen veletek!

Ezután a pappal Giorgionak és Marianak csókra nyújtja a keresztet és a ministráns gyerekekkel együtt eltávozik. Egy pillanatnyi csend.

GIORGIO: Maria! Te láttad a vörös foltokat? Szenved — sír?

MARIA: Láttam a vörös foltokat! — Cecilia nagyon szomorú és azt akarja, hogy azonnal menjen hozzá —

GIORGIO: Siess Maria — siess — azonnal megyek!

Maria kimegy — de néhány másodperc múlva kinyitja az ajtót és Cecilia, a castelfrancoi oltárképen látható Madonna ruhájába öltözve, fején a fehér kendődísszel belép. Cecilia kissé bágyadt; az arca halvány; halkán beszél és a szemei nagyobbaknak látszanak. Maria elmegy. Cecilia közel az ajtóhoz megáll — bágyadtan körülnéz.

Mikor Cecilia belép, az égő gyertyák közül kialszik egy és azután időnként, de a felvonás vége felé gyorsabb egymásutánban alusznak ki a gyertyák, úgy, hogy utoljára csak a két legfelső gyertya ég. E kettő közül az egyik abban a pillanatban, mikor Cecilia meghal, és az utolsó gyertya abban a pillanatban, mikor Giorgio meghal, alszik ki, és azután a színpad egészen sötét.

CECILIA: Sokáig vártam — sokáig! Meghalni jöttem hozzád Giorgio! Ha elűzöl, — a küszöbödön fogok meghalni.

GIORGIO: Nem meghalni jöttél Cecilia! Nem! Salamon király — a zsidók királya — — tudja — — (Giorgio megöleli Ceciliát) a szerelem erősebb, mint a halál!

CECILIA: A halál kössön bennünket össze! Így leszünk a legerősebben összekötve! (Cecilia a mellén kissé széthúzza a ruháját.) Nézd Giorgio — nézd — mintha piros szegfűk volnának — a halál kössön bennünket össze!

GIORGIO: Piros szegfűk — piros szegfűk —

CECILIA: Piros szegfűk — nézd, nekem már nyílt kettő a mellemen; te szívtad fel őket egy nyári délután. Sejtelmünk sem volt — — és most a halál csókolt meg engem!

GIORGIO: Fáj — ugye fáj —

CECILIA: Nem — nem fáj! A szomszéd asszony leányának a kis Caterinának sem fáj — nálam volt, és mutatta a mellét,

négy piros rózsza forma volt a mellén — aztán egyszerre — meghalt, és én azonnal hozzád jöttem! Nem félek Giorgio — de melletted akarok lenni! Nem félek Giorgio! Te félsz?

GIORGIO: Nem — én sem félek! Így van jól! A halál kössön bennünket össze!

CECILIA: És meg kell nekem halnom? Mondd Giorgio, meg kell halnom?

GIORGIO: Nem — nem!

CECILIA: Ah! Élni — élni veled, a napfényben, a színeket látni, a szépséget érezni, benned gyönyörködni! Te adtad nekem az élet szépségét, örömét, és én olyan szegény voltam!

GIORGIO: Nem Cecilia — minden szépséget te adtál nekem! Te voltál a könyv; — az életem bölcsessége a te lényedben van megírva, minden szépségét, értelmét az életemnek te adtad nekem.

CECILIA: Nem Giorgio — nem! Nélküled semmi sem voltam! A szemeim néztek —

de nem láttam semmit. Te fejtetted meg nekem a nagy titkot — szép lettem, mert te vagy szép! Nekem csak alkalmazkodnom lehetett hozzád! Ah, élni veled, gyönyörködni benned — és még sem félek a haláltól! Mond Giorgio — te félsz tőle?

GIORGIO: Fáj az élet Cecilia — —

CECILIA: Úgye — miattam Giorgio? A boldogságomban gögös voltam és elbizakodott! Megbántam — a megbánás fekete — fekete!

GIORGIO: Én voltam gögös! Nem ismertem a fájdalmat — és kevély voltam. Most tudom, hogy minden erő, szépség, öröm csak kettőnkben van. Mi lett belőlem nélküled?

CECILIA: Akarsz élni Giorgio?

GIORGIO: Nem! Az álmok eltűntek én megismertem az életet és nincs örömöm benne!

CECILIA: Én — én mutattam meg neked az életet, én — —

GIORGIO: Az igazságot mutattad meg —
az élet — fáj —

CECILIA: Nekem is fáj. Megsebeztük egymást. Ezek a sebek meggyógyulnak —

GIORGIO: Meggyógyulnak!

CECILIA: Nem itt — nem itt — —

GIORGIO: A halálban gyógyulnak meg!

CECILIA: Ma — hajnalban, mikor a nap feljött, a Fondaco előtt voltam Giorgio! A haragodban is a szerelmedet láttam. Milyen szépnek láttál a haragodban is! Mennyi édes vallomás a haragodban!

GIORGIO: Mennyi édes vallomás a te gyűlölettedben!

CECILIA: A San Silvestro templomában a halálodat kértem a Madonnától! Magamnak akartalak —

GIORGIO: Bár megöltelek volna!

CECILIA: Neked jobb lett volna — ha biztos helyen vagyok! És — nekem is! Ah

Giorgio — — és mégis fáj, hogy meg kell halnom! Csókolj meg!

Giorgio megöleli és hosszasan megcsókolja.

CECILIA: Félttem, hogy a művészelked erősebb a szerelmednél — félttem, hogy remeket fogsz festeni, és akkor — elvesztettelek volna, és én megöltem volna magamat. Méreggel! Van mérgem. Te festeni tudtál volna nélkülem — és akkor megöltem volna magamat. Méreggel!

GIORGIO: Nem tudtam festeni nélküled!

CECILIA: És az enyém maradtál! Örökre az enyém! Úgye igaz? A szerelem erősebb, mint a képek!

GIORGIO: Szerelem nélkül — nincsenek képek! Szerelem nélkül sötét volna a világ?

CECILIA: Sötét volna a világ! Te mindent nekem festettél!

GIORGIO: Mindent neked — és mindent veled!

CECILIA: Ah — én ezt tudtam!

GIORGIO: Jőjj — jőjj Cecilia —

CECILIA: Fáradt vagyok Giorgio — —

Giorgio a karjába veszi és a trónra ülteti.

GIORGIO: A te trónod — a te helyed — —
ez a te helyed a földön és a mennyeknek
országában!

Giorgio letérdel a trónra és átkarolja Cecilia derekát.

CECILIA: A helyem Giorgio — te adtad
nekem, te emeltél ide!

GIORGIO: Öröktől fogva a te helyed!

CECILIA: Itt éreztem meg a Madonnát — itt
voltam a legboldogabb! Itt éreztelek meg
téged!

GIORGIO: Emlékezel? Megcsókoltam a hom-
lokodat —

CECILIA: És elvetted a gondolataimat!

GIORGIO: Megcsókoltam a szemeidet —

CECILIA: És elvetted a látásomat! Megcsókol-
tad a számat —

GIORGIO: És elvettem a lélekzetedet — meg-
csókoltam a melleidet —

CECILIA: És elvetted a szívem verését! Megcsókoltad a tenyereimet —

GIORGIO: És elvettem az öleléседet! Megcsókoltam a két talpadat —

CECILIA: És elvetted minden mozgásomat!

GIORGIO: És én oda adtam neked minden lelkemet! Confiteor! Cecilia — hiszek az egy és mindenható életben, amely keresztre feszített minket; hiszek a mennyországban — és hiszek a pokolban, amely a földön van! Hiszek az élet örökkévalóságában, és minden földi valóság legyőzhetetlen erősségében és hiszek az élet szépségében, amely szépségnek tündöklő koronája te vagy!

CECILIA: Én — alázatos szolgálód vagyok Giorgio! Széppé a te művészelked alkotott engem — és minden, amit látok, amit hallok, általad lett széppé. Ölelj meg Giorgio! Az öleléсед alatt akarok meghalni! Szépen akarok meghalni!

GIORGIO: Szépen meghalni! Fájdalom nélkül meghalni!

CECILIA: (A kebléből kivesz egy kis üveget.) Nézd, nézd Giorgio! (halkan) Kígyó-méreg! Kígyó-méreg! Ha szenvednem kellene — ha azok a gyilkos szegfűk — sebökké válnak — csak annyit — mint amennyi méz egy hársfa virág kelyhében van — az ajkamra — — és elég! Nem akarok sebeket! Nem akarok sebeket! A te kezed, a te jó kezed — öljön meg! A szerelmed öljön meg!

GIORGIO: Jöjj! Szeress! Ölelj!

CECILIA: Szeress — ölelj — úgy, mint azelőtt!

GIORGIO: Jöjj! Jöjj! (A karjai között a kerevetre viszi) Így! Ölelj! Ölelj!

CECILIA: A halált érzem — csókolj meg!

GIORGIO: Milyen jó! Milyen jó így!

A Canale Grande-n két virágokkal gazdagon diszített gondolán — egy-egy koporsót visznek. A gondolákon egy-egy feketébe öltözött gondolás és a gondolák hátsó végén egy-egy lobogó fáklya. A gondolák lassan vonulnak el.

CECILIA: Nézd — fáklyák! Nézd — két

lobogó fáklya! Kettőt — temetnek! Kettőt temetnek!

GIORGIO: Ne nézd! Szeress — ölelj engem!
Ne nézd — — ölelj!

CECILIA: Minden ölelésben halál van — —

GIORGIO: És minden halál — ölelés!

CECILIA: Lobogó fáklyák —

Cecilia lefekszik — Giorgio a kerevet mellé térdel és ráhajolva átkarolja Ceciliát. Csend. Kis idő múlva:

CECILIA: (Hirtelen felül és Giorgiot átölelve beszél. Vizióban látja a fáklyákat.) A két fáklyát látom! Giorgio! Giorgio! A két fáklya lobog! (Rémülten az ablakok felé mutat.) Ah — nézd el-tűnnek — — kialszanak — — így — húnynak le — a lángoló — szinek!

GIORGIO: Cecilia!

CECILIA: Így húnynak — le — a lángoló szinek!

Cecilia meghal és ülő helyzetéből visszaesik a kerevetre.

GIORGIO: (Felugrik — tapogatja, felemeli Cecilia fejét, egy kis ideig nézi aztán megcsókolja.) Ah! Irgalmas halál! Irgalmas — halál!

Giorgio Cecilia kebléből kiveszi a kis üveget és a szájához illeszti — mialatt ezt teszi, Tizian belép, de alig tesz egy-két lépést — Giorgio hirtelen összeesik, estében Cecilia kezét megfogja és meghal.

TIZIAN: Rémülten hozzá rohan, térdre esik és a két kezével elfödve arcát, hangosan zokog.

10.V. 6. c.

Függöny.

284763

